

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านของแฉง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นางสาวสุนันท์ อยู่มงคล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านของแอง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. ลัดดา โกรดิ 150 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นรายการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแอง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมี
วัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ คือ 1) กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ได้แก่การมีกองทุน ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน กระบวนการพึ่งพาตนเอง เศรษฐกิจ
กิจของหมู่บ้านได้รับการกระตุ้นและ มีภูมิคุ้มกัน และมีศักยภาพและความเข้มแข็ง 2) ปัจจัย
ด้านบวกและลบที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย 3) การสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และ
4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

การประเมินใช้หลักการตามแบบ CIPP MODEL ได้แก่ บริบทหมู่บ้านและรายบุคคล
ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมไว้ระหว่างเดือนธันวาคม 2544
-กันยายน 2545 แบบรายงานบริบท รวม 12 แบบ จากกลุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 50 ของ
ครัวเรือน การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีชาวบ้าน

ผลการประเมินโครงการ พบว่า 1) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บรรลุตามเป้าหมาย
ในระดับที่น่าพอใจ มีการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง ใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ ยังต้องการความช่วยเหลือ
เหลือและคำแนะนำจากภาครัฐอยู่ 2) ปัจจัยด้านบวก คือ มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มาให้คำแนะนำในการ
จัดระเบียบกองทุน และประสบการณ์จากการที่หมู่บ้านมีกองทุนเดิม ส่วนปัจจัยด้านลบ คือ
คณะกรรมการที่เข้ามาช่วยการบริหารจัดการกองทุน เนื่องจากไม่มีค่าตอบแทน เสียเวลา
ประกอบอาชีพของตน การมีหนี้สินเดิมทำให้การชำระคืนเงินกู้ไม่ตรงเวลา ทำให้ศักยภาพและ
ความเข้มแข็งของกองทุนไม่ดีเท่าที่ควร เป็นต้น 3) เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการ
ประกอบอาชีพ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ 4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ตามระดับ
ข้อมูล คือความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน ความซื่อสัตย์ การยอมรับความคิดเห็นของชุมชน เป็นต้น

สำนักวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....นางสาวสุนันท์.....อยู่มงคล.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ผศ.ดร. ลัดดา โกรดิ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....ผศ.ดร. ลัดดา โกรดิ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลัดดา โกรติ อาจารย์นิเทศก์ประจำตำบลพะเนา
- อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตติอาสา อาจารย์ผู้สอนวิชาการวิจัยและชุมชนศึกษา
- อาจารย์สุริยา สมุทคุปดี อาจารย์ผู้สอนวิชาการวิจัยและชุมชนศึกษา
- อาจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษา ทางด้านวิชาการ

คุณเหลือ เพ็ชรธรรม กำนันตำบลพะเนา, คุณเอกราช ยานอุบล พัฒนากร ตำบลพะเนา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

คณะกรรมการกองทุนทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอบคุณ ชาวบ้านของแวง หมู่ที่ 8 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลต่าง ๆ เป็นอย่างดี ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมให้การศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้เขียนประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาว สุนันท์ อยู่มงคล

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านของแวง

หมู่ที่ 8

กันยายน 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	8
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	10
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	13
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	16
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล.....	17

สารบัญ(ต่อ)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน ละชุมชนเมือง.....	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	25
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
3. ตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	29
4. เครื่องมือในการประเมินโครงการ.....	34
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	39
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	48
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	54
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	55
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	58
วิธีดำเนินการ.....	58
ผลการดำเนินการ.....	58
อภิปรายผล.....	59
ข้อเสนอแนะ.....	62
บรรณานุกรม.....	64
ภาคผนวก	
ก - เอกสารที่เกี่ยวข้อง บร.1 - บร.12.....	67
ภาคผนวก	
ข - ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8140	
- แผนที่ตำบลพะเนา	
- แผนที่หมู่บ้านของแวง หมู่ที่8	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แสดงความคิดพื้นฐาน การประเมินของสตัฟเฟิลบีม	3
2. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม	19
3. แสดงระบบการทำงานของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	30

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงจำนวนกลุ่มอายุ ของประชากรในหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ปี พ.ศ. 2545	45
2. แสดงระดับการศึกษาของประชากร หมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ปี พ.ศ. 2545	46
3. แสดงกลุ่ม / องค์กรในหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8	48
4. แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8	50
5. แสดงโครงการและจำนวนเงินที่สมาชิกขอู้	59

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ตามนโยบายของรัฐบาล ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจน บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้ง ส่งเสริมการออมในหมู่บ้าน นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชน และความเข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมแก่ประชาชนในหมู่บ้าน เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง เสริมสร้าง ความสามารถในการจัดการระบบและบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการด้านการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติ ให้ตั้งกองทุน รับการจัดการ โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้ รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และ พัฒนากองทุน ไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนิน การสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการ สนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็น สมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการ ซึ่ง เป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งจะ ช่วยให้เห็นนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบ การศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้ บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิด มีโอกาสกระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควภู กับ การปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการและ ทบวงมหาวิทยาลัยจัดทำหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดทำโครงการ การ วิเคราะห์ การวิจัย และประเมินผลโครงการจากการเรียนรู้ชุมชน และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ "ประกาศนียบัตรบัณฑิต" (การจัดการและการประเมินโครงการ)

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา เป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท อยากรทราบว่า มีกระบวนการในการจัดการบริหารเงินกองทุนของหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ และประสพผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดจึงเห็นควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคที่ขัดขวางการทำงานของกองทุนว่ามีอะไรบ้าง ตลอดจนจุดอ่อน เพื่อนำมาปรับปรุงและใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์

การประเมินผลโครงการกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 บรรลุเป้าหมาย 5 ประการมากน้อยเพียงใด ได้แก่

2.1.1 หมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือสวัสดิการแก่สมาชิก

2.1.2 หมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 หมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจของหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.1.5 ประชาชนในหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 2.1 ว่ามีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และการเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในระดับหมู่บ้านไปสู่ระดับ ตำบล

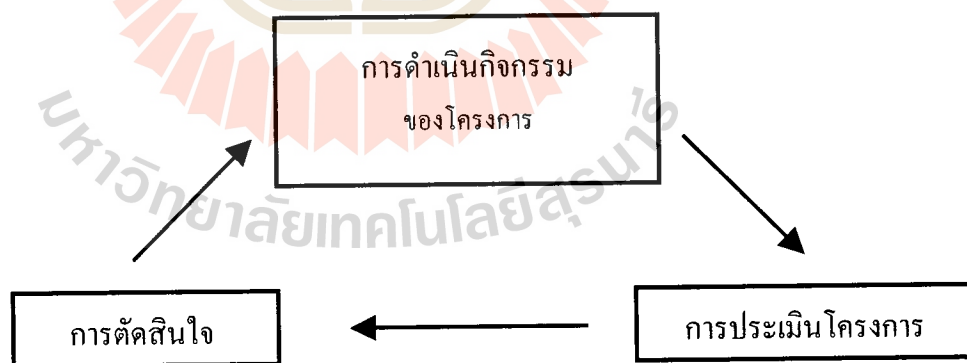
2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียน ในการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชิพพ์โมเดล” ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิพพ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ (อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ, 2545: 89 – 90)

แผนภูมิที่ 1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมินแบบชิพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation :I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของ การ ขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน "การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน" โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545: 89-90)

2.1 การประเมินที่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่า การดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่ โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะคือ

1. การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการโครงการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการโครงการระยะต่อไป

2. การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมายคือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการ ที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

2.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินคุณค่า

ด้วยระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถรวบรวมข้อมูล

สารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน

3. แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) "การประเมิน" ตามความหมายของอัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการ โครงการ ซึ่งอัลคิน ได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมินเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (อุดม จารัสพันธ์ และคณะ, 2545 : 87 – 88)

3.1) การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินเริ่มต้นดำเนินการโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

3.2) การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการ โครงการให้บรรลุจุดประสงค์

3.3) การประเมินระหว่างการดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดให้หรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากหรือน้อยเพียงใด

3.4) การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเพื่อรับรองผลงาน ขยาย ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการ และประมวลผลข้อเสนอแนะเพื่อรับรองปรับเปลี่ยน ขยายหรือขยายโครงการต่อไป

ส่วนสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนได้ยึดหลักการประเมินโครงการของ Stuffle beam ซึ่งเป็นการประเมินรูปแบบซิฟฟ์โมเดล มาเป็นแบบอย่างในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

4. วิธีการดำเนินการ

ในการติดตามประเมินผลของกองทุนฯ หมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการประเมินโครงการ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจถึงเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านของแวง หมู่ที่ 8

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ในซิฟฟ์โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปร

ที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บ
ข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น ที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมิน โครงการกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแขง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา นั้น มีผลที่คาดว่าจะได้รับ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำให้ทราบถึงการดำเนินงาน และกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ว่าสามารถบรรลุ
เป้าหมายทั้ง 5 ประการมากน้อยเพียงใด
- 2) ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุน และเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงและแก้ไขต่อไป
- 3) เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการ การสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยง
ระหว่างกันภายในหมู่บ้าน
- 4) ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็ง ของหมู่บ้านของแขง หมู่ที่ 8 ข้อมูลระดับความเข้มแข็งของ
ชุมชน ตามตัวชี้วัด
- 5) ผู้เขียนได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธี ที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะ
นำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านของแขง หมู่ที่ 8 ซึ่งประกอบด้วย

- 1) เงินจำนวน 1 ล้านบาท ที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผล หรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า หรือค่าสมัครสมาชิก เงินสมทบจากกลุ่ม หรือองค์กรสมาชิก
- 5) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมกันจัดทำขึ้น และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของกองทุน ซึ่งสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง บุคคลที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเข้ามาเป็นผู้นำในการบริหารจัดการงานด้านกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งประธานกองทุน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามมติหรือตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมอบหมาย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมกันจัดทำขึ้น และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้เขียน ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกรณีศึกษาของทุน หมู่บ้านของแอง หมู่ที่ 8 ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ซึ่งมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่ง ในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาโดยรัฐบาลก็ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) สร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและ

ภูมิปัญญาของตนเอง

- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดการระบบและบริหารจัดการเงินของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้เขียนจะใช้แนวทาง นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ" โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธาน และมีผู้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่นายกรัฐมนตรีได้มอบหมาย และแต่งตั้งให้เข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

กรรมการและของกองทุน

- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และการดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในระยะเริ่มแรกของหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา วันที่ 2 กรกฎาคม 2544 ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนันตำบลพะเนา ได้นัดประชุมชาวบ้านครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ระดับอำเภอเป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษา ตลอดจนสนับสนุนให้มีการเลือกสรรคณะกรรมการดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใส สำหรับการประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมด หรือหัวหน้าครอบครัวอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนประชุมแทนได้ และคณะกรรมการที่ได้รับคัดเลือกก็เป็นไปตามมติของที่ประชุม พร้อมทั้งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับทุกประการ

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

- 1) จะต้องมีการครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ ไม่คิดการพันน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ หรือที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามสภาพความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ใช้กำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความพร้อมต่าง ๆ ของหมู่บ้านที่ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมิน จะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน กล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เช่น จำนวนประชากรอาชีพของประชากรในชุมชน ผลผลิตทางด้านต่าง ๆ การซื้อและจำหน่ายผลผลิตและปัจจัยการผลิตและรวมไปถึงรายได้เฉลี่ยของประชากรในชุมชน

2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกคณะกรรมการ คุณสมบัติของคณะกรรมการ และทำการคัดเลือกตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

3) การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน เป็นเรื่องของการกำหนดวิธีการและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับดำเนินงาน และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นของกองทุนหมู่บ้าน เช่น การจัดทำบัญชี การกู้ยืมเงินกองทุน และการชำระคืนเงินกู้

4) ทุนในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน เรื่องของการจำแนกกลุ่มและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน จำนวนสมาชิก วันที่จัดตั้ง และเงินทุนสะสมที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และความร่วมมือในการเชื่อมโยงพัฒนาหมู่บ้านกับเครือข่ายอื่นนอกชุมชน

5) แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน รายละเอียดในการกู้ยืมเงิน วิธีในการบริหารการเงิน การให้กู้ยืมด้วยกิจกรรมใด หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ การควบคุมติดตามใช้คืนเงินกู้และวิธีการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นได้

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการระบบและบริหารการเงินกองทุนของตนเอง โดยในครั้งนี้ รัฐได้จัดสรรงบประมาณให้ทางหมู่บ้านมาทำการบริหารและจัดการ จำนวน 1 ล้านบาท เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งเงินกองทุนหมู่บ้านเกิดประโยชน์ต่อชุมชน และทุกครัวเรือนในหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 หมู่บ้านจึงได้ดำเนินการร่างระเบียบว่าด้วยเงินกองทุนหมู่บ้านขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎระเบียบสำหรับการปฏิบัติของสมาชิก อันจะทำให้เงินกองทุนหมู่บ้านมั่นคงและยั่งยืน อันจะส่งเสริมให้เศรษฐกิจของครัวเรือน หมู่บ้าน และประเทศชาติในอนาคต

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 8/2 หมู่ที่ 8 ต.พะเนา อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ (01 - 7903692)

2. วัตถุประสงค์

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก
- 2) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 3) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม
- 4) เพื่อพัฒนาสมาชิก ให้มีคุณธรรม 4 ประการ คือ
 - (4.1) เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ
 - (4.2) เป็นคนเก่งคิด สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
 - (4.3) เป็นคนเก่งงาน มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานและอดทนขยันหมั่นเพียร
 - (4.4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และโอบอ้อมอารีต่อทุก ๆ คน

3. แหล่งที่มาของกองทุน

แหล่งที่มาของกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินกู้ยืม
- 3) ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- 4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า หรือค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 5) เงินสมทบจากกลุ่ม หรือองค์กรสมาชิก
- 6) เงินหรือทรัพย์สินที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านของแวง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 2) เป็นผู้มิมีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน สนใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- 3) เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน ได้มีมติเห็นชอบเข้าเป็นสมาชิก
- 4) เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุน
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 4 ที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถยื่นความจำนงสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้ปีละ 1 ครั้ง

3) สมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งกลุ่ม หรือองค์กรชุมชน แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครเป็นสมาชิก เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มหัตถกรรม

4) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่ง บุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม ไม่เห็นแก่พวกพ้องและเพื่อนฝูง

5) ผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของแยะ จะต้องมียุไม่ต่ำกว่า 20 ปีขึ้นไป และจะต้องเป็นผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านหมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8

6) ผู้ที่ไม่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของแยะ ไม่สามารถจะกู้เงินกองทุนหมู่บ้านได้ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 1) ตาย
 - 2) ลาออก หรือ ได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
 - 3) วิกลจริต ทูพลภาพ จิตฟั่นเฟือน ไม่สามารถประกอบกิจกรรมได้
 - 4) ที่ประชุมใหญ่ สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม
 - 5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน ไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุน
 - 6) จงใจปิดบังความจริง อันควรแจ้งให้ทราบ ในใบสมัครสมาชิก
 - 7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- (รายละเอียดสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอเงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
- 2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท
- 3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินสองหมื่นบาท ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยต่อไป
- 4) การอนุมัติเงินกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

5) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอต้งหมด หรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไข และรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

6) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

7) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้ เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

8) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความ เหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระ ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี

9) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืม ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด ไว้อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

10) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลัก ฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้กุนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้าง ชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ ซึ่งนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงิน พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1) สมาชิกต้องเป็นผู้พำนักอยู่ในหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อน การเลือกตั้ง

2) สมาชิกต้องมีความขยันขันแข็งเอาการเอางาน

3) สมาชิกต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนบ้าน

5) ไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดทุกประเภท

6) มีความคิดสร้างสรรค์ที่ดี

7) มีความโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น

8) เป็นบุคคลไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

(รายละเอียดสามารถศึกษาได้ในภาคผนวก)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป "รูปแบบของการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล" ในหนังสือรวบรวมบทความทางการประเมิน โครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ) ,2544:221-224) ดังนี้

สต๊ฟเฟิลบีม ได้เสนอแบบจำลอง CIPP เพื่อประเมินโครงการ ซึ่งได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า "เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่" สต๊ฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ (CIPP MODEL) ที่มาจากภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

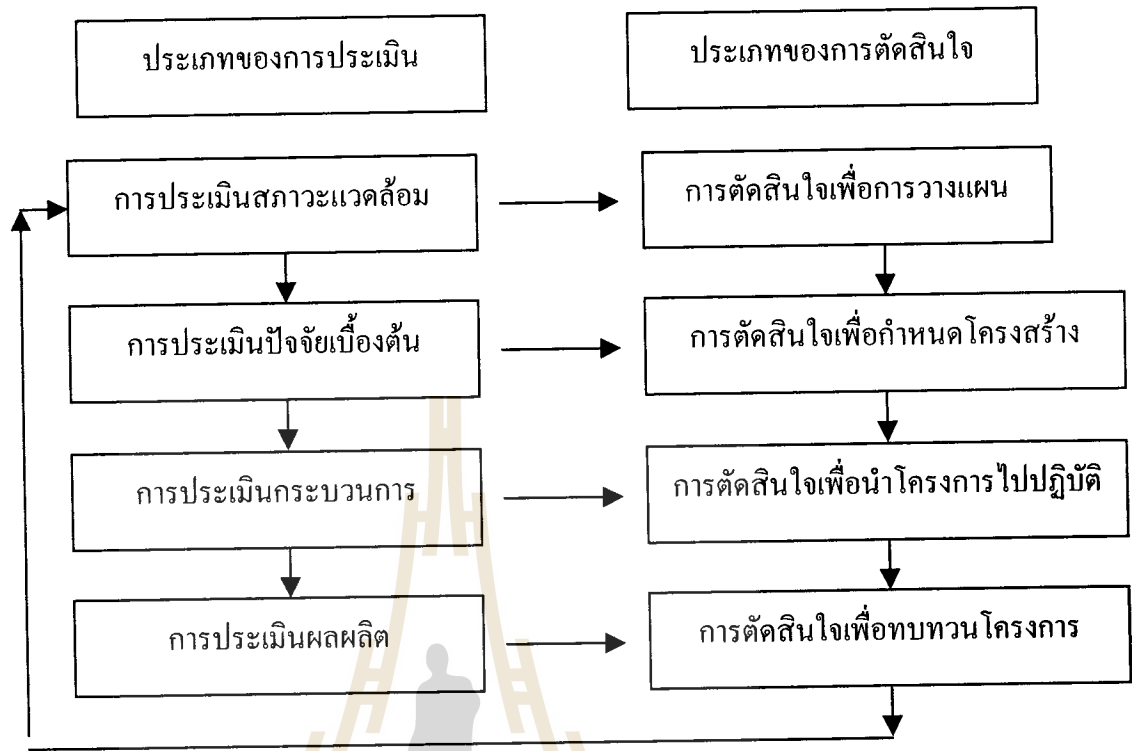
1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจน เงื่อนไขปัญหาและอุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ อัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการดำเนินการโครงการ เพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ มีจุดหมายเพื่อจัดและช่วยในการตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ

และสต๊ฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสต๊าฟเฟิลบีม

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้เขียนจะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบซิปป์โมเดล

8. การวิเคราะห์โครงการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพในท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองได้ และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับทราบอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับอนุมัติก็ตาม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ

บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยนักศึกษาจะต้องลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการการออกแบบผลิตภัณฑ์ การตลาด การเรียนรู้ชุมชน การประเมินผล และการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการ การศึกษาของบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือ ส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการ และการประเมิน โครงการ จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน (ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545)
2. บัณฑิตจะปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์สอนเสริมเดือนละ 4 ครั้ง
3. บัณฑิตจะได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือนและต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายการศึกษาให้นักศึกษาในแต่ละเดือน

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ
2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง 1 กองทุน

3. ส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ
เป้าหมายการส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. สามารถทำให้องค์กรหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. สมาชิกกองทุนสามารถบริหารจัดการกองทุนได้ด้วยตนเอง
3. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
4. ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยมีกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้น
5. มีเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

9. เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ในการประเมิน โครงการกองทุนกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8 ครั้งนี้ ผู้เขียนได้ใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สัมพันธ์ เดชะอริก ได้กล่าวถึงการบริหารกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ความว่า

การบริหารกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ

การผสมผสานทางแนวคิดทฤษฎียังมีการนำแนวคิดประชาสังคม (Civil Society) ในลักษณะ 4 ประสาน อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน / NGOs, นักวิชาการและผู้นำชุมชน เข้ามาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนฯ ภายใต้ชื่อ "ประชารัฐ" อันหมายถึง ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับข้าราชการ ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน ตกลงกันภายใต้นโยบายเรื่องเดียว ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีถึง 4 อย่าง อันได้แก่ ทฤษฎีพึ่งพา ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ แนวคิดประชาสังคม และแนวคิด หญิง – ชาย มีดังนี้คือ

- 1) ทฤษฎีพึ่งพารัฐ โดยอำนาจรัฐทางการเมืองที่ผ่านการเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวระบอบประชาธิปไตย ได้ใช้อำนาจจัดสรรทรัพยากรงบประมาณ เหวี่ยงกระจายไปทั่วทุกหย่อมหญ้าที่มีความพร้อมภายใต้ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติที่ร่างขึ้น และประกอบใช้โดยไม่ผ่านการระดมความคิดเห็นจากประชาชน ทั้ง ๆ ที่มีผลกระทบทุกหัวระแหง (ในอนาคต เมื่อทำเป็นพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ น่าจะมีการทำประชาพิจารณ์อย่างจริงจังด้วย)
- 2) ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเป็นระบบใหญ่ที่มีระเบียบหมู่บ้าน และชุมชน มีคณะอนุกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และคณะกรรมการหมู่บ้าน และชุมชนเมือง 9 – 15 คน เป็นระบบโครงสร้างย่อยที่จำต้องปฏิบัติตามระบบใหญ่ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ภายใต้ทฤษฎีและโครงสร้างหน้าที่ในการดำเนินนโยบายเรื่องนี้

3) การผสมผสานแนวคิดทางทฤษฎีซึ่งมีการนำแนวคิดประชาสังคม (Civil Society) ในลักษณะ 4 ประสาน อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน / NGOs, นักวิชาการและผู้นำชุมชน เข้ามาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนฯ ภายใต้ชื่อ “ประชารัฐ” อันหมายถึง ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับข้าราชการในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน

4) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยังนำแนวคิดบทบาท หญิง – ชาย (Gender) เข้าไปร่วม ด้วยเชื่อว่าคุณสมบัติที่ดีของผู้หญิงในเรื่องความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ละเอียดอ่อน รับผิดชอบสูงมีความเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ จะช่วยให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมายได้ จึงมีการกำหนดให้ผู้หญิง กิ่งหนึ่ง เข้าไปเป็นคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน 1 ชุมชน

2. รองศาสตราจารย์บุญยัง หมั่นดี ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในหนังสือพิมพ์ชีวิตชุมชน เดือนธันวาคม – มิถุนายน 2544 หน้า 22 – 23. ความว่า

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

คณะติดตามและประเมินผลโครงการเขตอีสานตอนล่าง ได้เก็บข้อมูลถึงทัศนคติประชาชนในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อสรุปเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในเขตอีสานตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ และผลจากการเก็บข้อมูลจากประชาชน ข้าราชการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนที่มีส่วนร่วมกับโครงการกองทุนเพื่อสังคม พบว่า ชุมชนเข้มแข็งควรเป็นชุมชนที่มีลักษณะดังนี้

1. ประชาชน มีที่อยู่กินอย่างเพียงพอ สามารถเลี้ยงครอบครัวได้
2. ราษฎรในชุมชนต้องมีความสามัคคีกัน ไม่อิจฉาริษยากัน
3. ต้องมีการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นองค์กรของประชาชน
4. สมาชิกในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการพูดคุยและประหลุมร่วมกัน
5. ผู้นำชุมชนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม
6. สมาชิกในชุมชนยกย่องคนดี ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชราและผู้พิการ

กล่าวโดยสรุป ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนและข้าราชการมิได้มีความแตกต่างกันมากนัก โดยรวมก็พบว่า ต้องเริ่มที่ครอบครัวอบอุ่นมีภูมิปัญญา มีความสามัคคี ไม่แตกแยกยึดถือหลักคำสอนของศาสนา มีคุณธรรม รับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มความสามารถ จากครอบครัวที่อบอุ่นจะส่งผลมาสู่สังคม สมาชิกในสังคม ดังกล่าวต้องมีความโปร่งใส ประชุมปรึกษาสมาชิกเป็นประจำ สมาชิกทุกคนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อกลุ่ม ผู้นำกลุ่มหรือผู้นำชุมชน ต้องรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำตัวอย่างให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่น และหมั่นหาความรู้อยู่เสมอ

ผลการศึกษา เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในภาคอีสานตอนล่าง พอสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีประเด็นที่ควรนำมาประเมินดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
2. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
3. ในชุมชนเกิดความรวมตัวกลุ่มองค์กรประชาชน
4. ในชุมชนมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ
5. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
6. ชุมชนมีการยกย่องคนที่ทำความดี
7. ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนชรา เด็ก ผู้ด้อยโอกาส
8. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม
10. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนที่เกิดโดยสมาชิกในชุมชน

3. สัมพันธ์ เศรษฐกิจ ได้กล่าวว่ากองทุนหมู่บ้าน ทำอย่างไรให้ยั่งยืนในหนังสือพิมพ์ชีวิตชุมชน ฉบับเดือนมีนาคม – มิถุนายน 2544. หน้า 8 – 10 ความว่า

นโยบาย “กองทุนหมู่บ้าน ทำอย่างไรให้ยั่งยืน” คือ “เครื่องมือ” และ “กระบวนการ” ในการกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจ และสังคมร่วมกันของชุมชนในระดับหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ชุมชนและสมาชิกได้มาเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งพาตนเอง (ลดรายจ่ายสร้างรายได้)

โดยใช้ “เงิน” เป็น “เครื่องมือ” ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนา

และต่อยอดให้กับชุมชน ที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งให้ขยายผลไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอกว่า

กลไกชุมชนระดับหมู่บ้านจะเป็นกุญแจของความสำเร็จ หากเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การใช้ปัญญาหน้าเงิน การติดตามประเมินผลที่ดี การวางแผนเงินหมุนเวียน ให้เกิดความยั่งยืน ท่ามกลางการปฏิบัติ ก็มีการสรุปบทเรียนกันเป็นระยะในลักษณะทำไปเรียนรู้ไป

ในอนาคตเราจะเห็นคุณภาพใหม่ของการพัฒนาชุมชน สังคม ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงไม่เลื่อนลอย และมีความยั่งยืนเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

3. สัมพันธ์ เตชะอธิก ได้กล่าวว่ากองทุนหมู่บ้าน ทำอย่างไรให้ยั่งยืนในหนังสือพิมพ์ชีวิตชุมชน ฉบับเดือนมีนาคม – มิถุนายน 2544. หน้า 8 – 10 ความว่า

นโยบาย “กองทุนหมู่บ้าน ทำอย่างไรให้ยั่งยืน” คือ “เครื่องมือ” และ “กระบวนการ” ในการกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจ และสังคมร่วมกันของชุมชนในระดับหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ชุมชนและสมาชิกได้มาเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งพาตนเอง (ลดรายจ่ายสร้างรายได้)

โดยใช้ “เงิน” เป็น “เครื่องมือ” ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนา และต่อยอดให้กับชุมชน ที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งให้ขยายผลไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอกว่า

กลไกชุมชนระดับหมู่บ้านจะเป็นกุญแจของความสำเร็จ หากเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การใช้ปัญญานำหน้าเงิน การติดตามประเมินผลที่ดี การวางแผนเงินหมุนเวียน ให้เกิดความยั่งยืน ท่ามกลางการปฏิบัติ ก็มีการสรุปบทเรียนกันเป็นระยะในลักษณะทำไปเรียนรู้ไป

ในอนาคตเราจะเห็นคุณภาพใหม่ของการพัฒนาชุมชน สังคม ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงไม่เลื่อนลอย และมีความยั่งยืนเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ซึ่งผู้เขียนได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแหล่งชุมชนเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการประเมินโครง 6 ข้อดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลองเพื่อใช้ในการประเมิน ได้แก่ Scriven , Alkin ,Stufflebean ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดลำดับต่อไป

1. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven Evaluation Ideologies and Model) ซึ่งสคริฟเวนได้สร้างแนวคิดผสมผสานระหว่างแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน ซึ่งจำแนกการประเมินได้เป็น 2 ประเภทคือ (อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ, 2545 : 85)

1.1.1 การประเมินที่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ และการประเมินผลรวม

1.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่มุ่งเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นแต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาพิจารณาในการตัดสินใจด้วย

นอกจากนี้สคริฟเวนยังได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออก คือ การประเมินคุณค่าภายใน เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และการประเมินความคุ้มค่าเป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

2. รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin Concept of Evaluation) คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในการ ตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการ โครงการ ซึ่งอัลคิน ได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมินเป็น 5 ส่วน ได้แก่ (อุดม จารัส พันธุ์ และคณะ , 2545 : 87 - 88)

2.1 การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินเริ่มต้นดำเนินการ โครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2.2 การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการโครงการให้บรรลุจุดประสงค์

2.3 การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินการโครงการเป็นไปตามแผนกำหนดให้หรือไม่

2.4 การประเมินเพื่อพัฒนา เป็นการประเมินเพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. รูปแบบการประเมินชีพฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebean Cipp Model) เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมา วิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ (อุดม จารัสพันธุ์ และคณะ, 2545 : 89 – 90) โดยได้กำหนดการประเมินออกเป็น 4 ประเภท และได้ประยุกต์ใช้กับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านของแยง หมู่ที่ 8 ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู) คือ

3.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ คือการประเมินสภาพทั่วไปของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร คือ การประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ คือ การประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ ได้แก่หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู

3.4 การประเมินผลผลิต (Process Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล และหน่วยระบบการดำเนินการของผู้ดูแลแต่ละราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ (เจลีเยว บูร์รักดี และคณะ, 2545 : 174)

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่เลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้เขียนนำมาใช้ในการศึกษา (เจลีเยว บูร์รักดี และคณะ , 2545 : 177)

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8 ผู้เขียนได้กำหนดให้หมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งมีครัวเรือนทั้งสิ้น 123 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่ในหมู่บ้านทั้งสิ้น 403 คน เป็นชาย 179 คน เป็นหญิง 224 คน และผู้เขียนได้เลือกผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม ดังนี้ คือ

1. กลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งประกอบไปด้วย ประธานกองทุน คณะกรรมการกองทุนสมาชิก และผู้กู้เงินกองทุน
3. กลุ่มสมาชิกที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8 ได้แก่ บุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเงินกองทุนหมู่บ้าน

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และวิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ๆ ละ 50 % ของจำนวนครัวเรือน 123 ครัวเรือน โดยใช้หลักการจากหนังสือการแนะนำการทำ บร.1 - บร. 12 ซึ่งผู้เขียนได้ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด 15 คน ผู้เขียนได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50% ของจำนวนกลุ่มผู้นำชุมชนทั้งหมด จะได้เท่ากับ 8 คน โดยคิดเป็นชาย 4 คน หญิง 4 คน
2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด 84 คน ผู้เขียนได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50% ของจำนวน กลุ่มกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด จะได้เท่ากับ 42 คน โดยคิดเป็นชาย 21 คน หญิง 21 คน

3. กลุ่มสมาชิกที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ซึ่งทั้งหมด 123 ครัวเรือน ผู้เขียนได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด จะได้เท่ากับ 62 ครัวเรือน โดยคิดเป็นชาย 31 คน หญิง 31 คน

ผู้เขียนได้เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกหมู่บ้านแต่ละคนมีโอกาสถูกเลือกถามความสะดวก หรือสถานะ และช่วงเวลาที่ผู้เขียนจะลงพื้นที่ปฏิบัติงานแต่ละครั้งนั้น จะไม่เจาะจงว่าต้องสัมภาษณ์ทุกครัวเรือน โดยจะเลือกกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเพียงบางส่วนเท่านั้น และเป็นไปได้ยากที่ชาวบ้านจะอยู่ที่บ้านตลอดเวลา ดังนั้นผู้เขียนจะดูความเหมาะสมเรื่องเวลา และความพร้อมของชาวบ้านเป็นสำคัญ เพื่อความสะดวกประหยัดเวลา และงบประมาณของผู้เขียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมชัดเจน และใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

การกำหนดขนาดตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในการประเมินครั้งนี้ ได้กำหนดตามแนวทางการจัดเก็บข้อมูล ตามแบบรายงาน (บ.ร.) ต่าง ๆ ดังนี้

บ.ร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ได้เก็บรวบรวมจากข้อมูลที่เก็บไว้แล้ว ซึ่งเรียกว่าข้อมูลมือสอง (Secondary data) ได้แก่ กชช. 2 คน ,จปฐ. ,แผนที่หมู่บ้านและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือน ผู้นำชุมชน ซึ่งในกรณีศึกษาหมู่บ้านของแวง หมู่ 8 นั้นได้สัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่าง 50% ของจำนวนครัวเรือน 123 ครัวเรือน จะได้เท่ากับ 61 คน

บ.ร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของชุมชน) โดยการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 50% ของจำนวนครัวเรือนในชุมชน คือ 61 ครัวเรือน

บ.ร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการสัมภาษณ์ ดังนี้ ครั้งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการกองทุน , ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย กำหนด, คณะกรรมการหมู่บ้าน , สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพะเนา และประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และไม่เป็นสมาชิกจำนวน 61 ชุด โดยสรุปเป็นประเด็น ๆ และทำการแจกแจงความถี่ของแต่ละประเด็น

บ.ร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านจำนวน 59 ราย

บ.ร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ๆ ละ 3 คนซึ่งในตำบลพะเนามีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน

บ.ร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน) กำหนดกลุ่มเป้าหมายตามอาชีพหลักที่ขอกู้ โดยแบ่งเป็นประเภทดังนี้ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม , ค้าขาย , การบริการ , อุตสาหกรรมในครัวเรือน และข้าราชการ ซึ่งมีจำนวนผู้กู้ทั้งหมด 59 ราย

บ ร.7 (แบบรายงานสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดตามทัศนคติของประชาชน) กลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ คือ ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน

บ ร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) กลุ่มเป้าหมาย คือกลุ่มแม่บ้านหนองสายไพร ผู้ประกอบการทำแคปหมูไว้มัน

บ ร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) กลุ่มเป้าหมาย คือร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

บ ร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) คือ คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

บ ร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) กลุ่มเป้าหมาย แบ่งตามอาชีพหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลกระจายตามกลุ่มเป้าหมาย และเป็นภาพรวมของสมาชิกได้

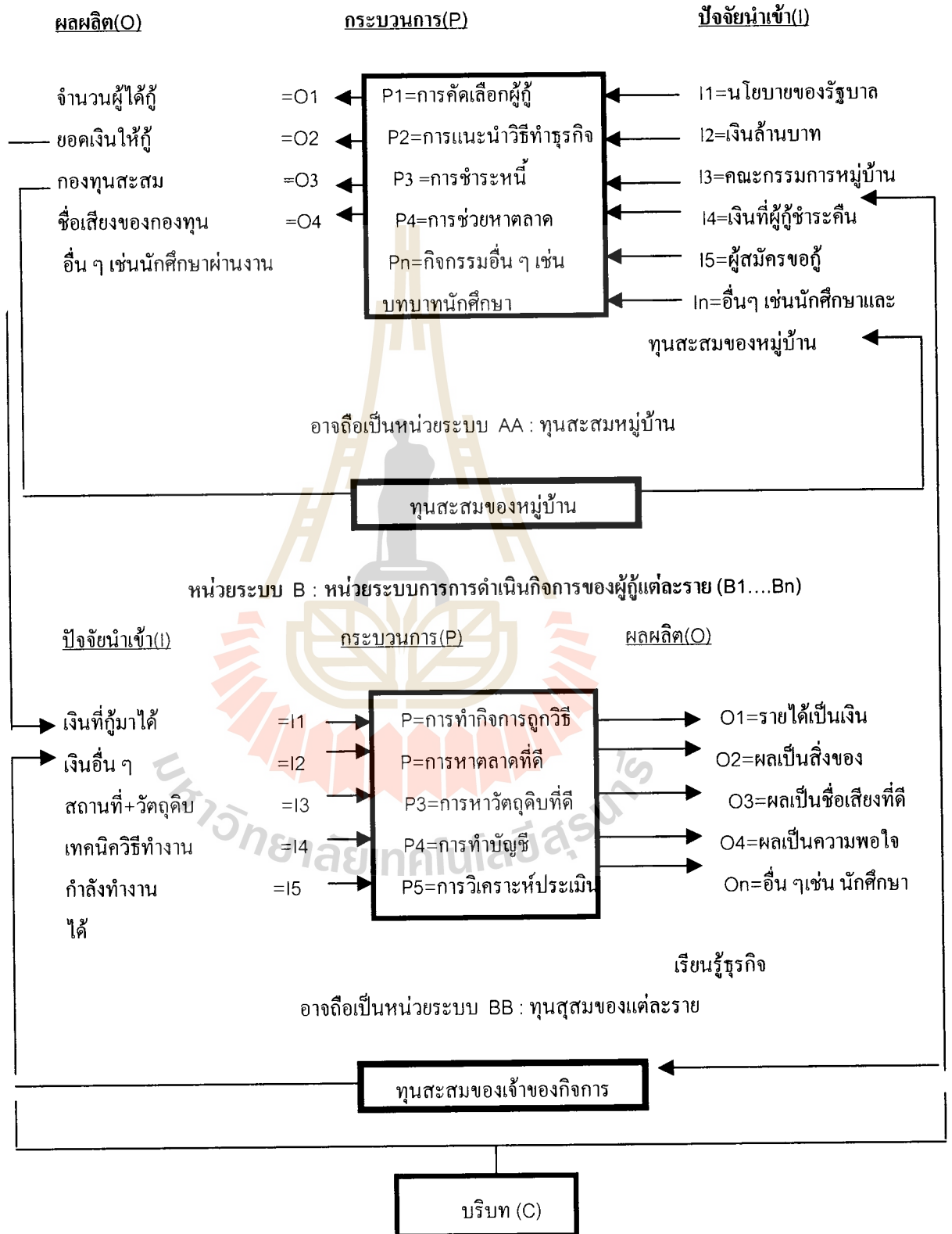
บ ร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) กลุ่มเป้าหมาย คือ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของหมู่บ้านจำนวน 15 คน และผู้นำชุมชน ประกอบด้วย กำหนดตำบลพะเนา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพะเนา กลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครชุมชน และพัฒนา

3. ตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรต้องศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่ลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ , 2545 : 66)

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการนั้น ในกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8 จะใช้ CIPP Model มาเป็นหลักการประกอบเพื่อหาตัวแปรและตัวชี้วัด ซึ่งจะแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปของ “ซีพีพีโมเดล” มีองค์ประกอบดังแผนภูมิที่ 3 นี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

แผนภูมิที่ 3 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วยหน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามแผนภูมิข้างต้นนี้ ซึ่งมีรายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดบริบท (C)

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.1 ความยากจนของประเทศ
 - 1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
 - 1.3 สถานะการขาดดุลการค้าของประเทศ
 - 1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 - 1.5 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
 - 1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
2. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำสภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน / ชนบท และตัวบ่งชี้อื่น ๆ

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน
 - 1.2 สภาพปัจจุบัน
 - 1.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน
 - 1.4 ด้านวัฒนธรรม

1.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร,การตั้งกลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้าน และโครงการพัฒนาที่ผ่านมา

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context indicator) หรือตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้กล่าวไว้แล้วข้างต้น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน (กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแวง ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระเงินคืน)
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การทำบัญชี
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
 - 4.1.3 อื่น ๆ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้
 - 4.2.2 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.2.3 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 4.3.3 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของระบบหน่วย B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบดำเนินการกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกันตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ B ที่กล่าวไว้ข้างต้น
 - 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว
 - 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 - 1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 - 1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 - 1.3.4 หนี้ภายนอกนอกระบบของผู้กู้
 - 1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้
 - 1.3.6 รายได้ของครอบครัว
 - 1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินการ
 2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 เงินที่กู้มาได้
 - 2.2 เงินอื่นๆ
 - 2.3 สถานที่และวัตถุดิบ
 - 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.5 กำลังทำงาน
 3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
 4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
- 4.1.2 ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 ผู้ที่ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้ที่ได้ทำการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.3.1 ผู้ที่มีการพึ่งพาตนเอง
 - 4.3.2 ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งพาผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ในแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกรณีศึกษาของกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การสังเกต เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันที ที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น ๆ (อุคม จำรัสพันธ์ และคณะ, 2544 : 107) โดยการสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกข้อมูลขณะร่วมกิจกรรม

2. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ ทำให้ต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมาก เพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน ดังนั้น อาจจะต้องมีผู้สัมภาษณ์หลายคนที่จะต้องการอบรมเพื่อให้มีการสัมภาษณ์เป็นไปในทางเดียวกัน

(อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ , 2545 : 105) โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตัวแทนกลุ่มตลอดจนสมาชิกรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) โดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนันตำบลพะเนา คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ โดยการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

1. แบบรายงาน ปร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน)
2. แบบรายงาน ปร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน ปร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน ปร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน ปร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน ปร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน ปร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นคว้าหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน ปร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน ปร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน ปร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน ปร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน ปร.12 (การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน)
(รายละเอียดสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก)

3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (ผู้ที่เป็นสมาชิกแต่ไม่ได้กู้เงิน และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก)

4. การจัดประชุมเวทีประชุมชาวบ้าน เรื่องการจัดทำแผนแม่บทชุมชนระดับหมู่บ้านและตำบล (ปร.12) , จัดเวทีเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับหมู่บ้านและระดับตำบล (ปร.5) , จัดกลุ่มเสวนาสมาชิกกองทุนที่กู้เงินและกิจกรรมประกอบอาชีพเดียวกันใน

หมู่บ้านและตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (บร.6) ,จัดเวทีสัมมนาสรุปบทเรียนระดับหมู่บ้านและตำบลเพื่อค้นหาจุดเด่น จุดด้อย ปัญหา แนวทางเพื่อการแก้ปัญหา การพัฒนาตำบลที่ผ่านมา (บร.10)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง กระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการ และหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน แน่ นอน และการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งในเชิง ปริมาณ ที่เป็นตัวเลขและเชิงคุณภาพ ที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ , 2545 : 96)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ฯ ซึ่งเป็นกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ซึ่งผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบเข้าไปปฏิบัติงาน ตั้งแต่ ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545 ในโครงการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล ได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจโดยใช้แบบรายงาน บร.1 - บร.12
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกเก็บรวบรวมมาจากภาคเอกชนและภาครัฐซึ่งต้องอาศัยข้อมูลเหล่านี้ โดยขอความอนุเคราะห์จากพัฒนาตำบลพะเนา โรงเรียน สถานีนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล และที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ จปฐ. กชช. 2 ก สถิติจำนวนประชากร ข้อมูลตำบลพะเนา ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 เป็นต้น ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาจะมี 2 รูปแบบ ดังนี้
 1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการของสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
 2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เป็นการบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็น ทศนคติ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจแปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วนำดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล เป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545 : 113) และกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 นั้นผู้เขียน ได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภทด้วยกัน คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data)

เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลข อย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยค่ามัธยฐาน ซึ่งข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน อายุโดยเฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน เป็นต้น (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545 : 96)

โดยผู้เขียนนำสถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูลมาใช้ในกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ดังนี้

1.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวนในลักษณะของความถี่ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบ กันอย่างง่าย ๆ โดยใช้ตารางนำเสนอ(อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545 : 113) ซึ่งจะพบได้ใน บร.2 ซึ่งเป็นแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น

1.2 ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าสถิติที่นำมาเปรียบเทียบกันที่แสดงว่ากลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นเท่าไร โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐาน เท่ากับ 100 หน่วย (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545 : 114) ซึ่งจะพบได้ใน บร.2 ซึ่งมีสูตรการคิดคำนวณดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย} \times 100}{\text{จำนวนครัวเรือนทั้งหมด}}$$

1.3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean : \bar{X}) เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลโดยการนำค่าของข้อมูลทุกตัวมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อมูล (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545 : 115) ซึ่งสามารถพบได้ใน บร.1 ซึ่งใช้ในการหารายได้ของจำนวนประชากรในหมู่บ้าน

1.4 ฐานนิยม (Mode : Mo) เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มเป้าหมาย โดยการแจกแจงความถี่ จะพบในการหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.2)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)

เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้ เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้าน ฯ เข้าสู่หมู่บ้าน ความเชื่อด้านต่าง ๆ ทศนคติที่มีต่อคณะกรรมการกองทุน เป็นต้น โดยใช้โดยใช้อัตราร้อยละ ตารางในการวิเคราะห์ (อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545 : 96) และสามารถพบข้อมูลเชิงคุณภาพได้ใน บร. ต่าง ๆ ดังนี้

แบบรายงาน (บร.3) - แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบรายงาน (บร.9) - แบบบันทึกการสัมภาษณ์เกี่ยวกับระเบียบกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

แบบรายงาน (บร.12) - การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผู้เขียน ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กรณีศึกษาบ้านของแวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี (CIPP Model) และการรายงานตาม วัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ เกี่ยวกับผลการติดตามการประเมินโครงการ ดังรายละเอียดสรุป ได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

นางลักษณ์ เทพสวัสดิ์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสังคมไทยไว้ใน หนังสือ การวิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย โดยได้นำเสนอปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ : อาจแก้ไขได้ โดยระบบสหกรณ์กับการพัฒนา เกษตรกร (นางลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2543 : 30) มีข้อความว่า คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดของประชาชนในชนบท คือ ความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของพี่น้องชาวไร่ ชาวนา ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศและจากความทุกข์ยากหรือความยากจนนี้เอง ได้เป็นที่มาของปัญหาทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง นานัปการ ซึ่งคุกรุ่นอยู่ในสังคมโดยที่ผู้รับผิดชอบ ต่อชาติบ้านเมืองได้พยายามแก้ไขตลอดมาทุกยุคทุกสมัย และนักการเมืองทุกยุคทุกสมัยก็ได้ตั้งไว้ เป็นนโยบายในการหาเสียงเพื่อเข้ามาเป็นผู้บริหารประเทศ หรือเข้ามาเป็นผู้แทน อะไรคือสาเหตุ ของปัญหาความยากจน? ข้อสรุปกว้าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของปัญหาได้แก่

ประการแรก : ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิตในภาคการเกษตร ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพ การผลิตตกต่ำ ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างน้อย การตกต่ำในประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรนี้ นอกจาก

จะเกิดความด้อยประสิทธิภาพในด้านแรงงานที่สืบเนื่องมาจาก การศึกษาไม่เพียงพอทั่วถึง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการแล้ว ยังเกิดจากการขาดแคลนทางด้านปัจจัยการผลิตชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ย ยาฆ่าศัตรูพืช สินเชื่อทางการเกษตร ที่ดินที่ตนมีกรรมสิทธิ์ และอื่น ๆ อีกมากมาย

ประการที่สอง : ปัญหาด้านการตลาด ถึงแม้ว่าชาวนาชาวไร่จะมีปัจจัยการผลิตต่าง ๆ พร้อมมูลจนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตขึ้นได้มาก แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า ชาวไร่ ชาวนาหรือเกษตรกรเหล่านี้จะพ้นจากสภาพความยากจนได้อย่างสิ้นเชิง เพราะบางครั้งแม้จะทุ่มเทลงทุนเพื่อให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น แต่ก็อาจส่งผลให้ ราคาพืชผลต่ำลงจนไม่คุ้มกับหยาดเหงื่อแรงงานและทุนที่ได้ทุ่มเทลงไปก็อาจเป็นไปได้

ดังนั้นปัจจัยด้านการตลาด จึงเป็นตัวแปรสำคัญอีกตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของชาวนา ชาวไร่ เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งไม่อาจมองข้ามไปได้ โดยเฉพาะผู้ที่สนใจต่อปัญหาความยากจนในภาคเกษตรกรรมแนวทางหนึ่งที่น่าจะเชื่อว่าจะอาจแก้ไขปัญหาและขจัดความยากจนในชนบท หรือในภาคเกษตรกรรมได้ถูกต้อง คือ “ระบบสหกรณ์แบบพัฒนาเกษตรกรของไทย”

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นองค์กรแกนหลักในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขัน ในตลาดการค้าโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่สำคัญมีดังนี้

1. ช่วยยกระดับขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการประกอบอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1.1 พัฒนาทักษะความรู้ และความสามารถด้านเทคโนโลยีด้านการจัดการแก่นักอุตสาหกรรม

1.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมชั้นกลาง ซึ่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมให้แก่ชั้นปลาย โดยเฉพาะในเรื่องคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์เพื่อก่อให้เกิดการเชื่อมโยงและการรับช่วงการผลิต

1.3 สนับสนุนกิจกรรมให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตเทคโนโลยีการตลาดการเงินและการจัดการเพื่อช่วยแก้ปัญหาในช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจ

2. ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้เกิดความมั่นคง โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

2.1 สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการอิสระขึ้นในท้องถิ่น โดยเร่งดำเนินโครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท

- 2.2 ส่งเสริมงานรับช่วงการผลิต จากโรงงานส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น
3. ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้เข้มแข็ง และเอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้
- 3.1 เร่งรัดการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
- 3.2 เร่งปรับปรุงระบบการทำงาน และการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ
- 3.3 พัฒนาบุคลากรให้มีระดับความรู้ ความสามารถที่จะรองรับงานการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในเชิงรุก

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะให้บริการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาด้านอุตสาหกรรม 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
2. อุตสาหกรรมชุมชนและอุตสาหกรรมในชนบท
3. หน่วยงานองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ที่มีบทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม

พัฒนาอุตสาหกรรม

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2543 : 2) มีข้อความว่า ในปัจจุบันปัญหานี้มีลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะทางเศรษฐกิจของเรานั้นเอง เราสั่งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามามาก แต่ส่งออกสินค้าของเราไปขายยังต่างประเทศได้น้อย การขาดดุลการค้าจึงเป็นไปในอัตราสูงต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน แม้ว่าทุกวันนี้รัฐบาลจะพยายามลดการขาดดุลการค้าลงบ้าง แต่ก็ยังขาดดุลอยู่อีกมาก ทั้งมีภาระผูกพันมากมาย ทำให้การชำระหนี้เพิ่มพูนขึ้น โดยลำดับ ส่งผลกระทบต่อฐานะดุลการชำระเงินและเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศด้วย

การแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า ควรเน้นที่แนวทางพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง" โดยการลดการนำเข้าสินค้าประเภททุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศลง พร้อมกันนั้นก็ใช้แนวทางส่งเสริมสินค้าของเรา ซึ่งมีคุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ หากทำได้ก็จะคลี่คลายปัญหาการขาดดุลการค้า

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน : ปัญหาสิ่งแวดล้อม(นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2543 : 88) มีข้อความว่า เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าปัจจุบันมนุษย์กำลังได้รับอันตรายจากสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่กำลังร่อยหรอหมดไปก็เป็นอันตราย และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาก็เป็นอันตรายเช่นเดียวกัน หากไม่ช่วยกันอนุรักษ์สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่

กำลังจะหมดไปให้คงอยู่และไม่หาทางป้องกันพิษภัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ก็น่าเป็นห่วงความเป็นมนุษย์มากที่สุด และปัญหาที่มนุษย์ต้องประสบอยู่ทุกวันนี้คือ การขาดแคลนทรัพยากร ทั้งที่เป็นพลังงาน เชื้อเพลิง และวัตถุดิบที่จะนำมาสร้างสรรค์สรรพสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อชีวิตมนุษย์

พลังงานเชื้อเพลิงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่งและมนุษย์ก็ได้ใช้ไปอย่างมากมาย จนเป็นที่คาดหมายว่าสักวันหนึ่งพลังงานเชื้อเพลิงที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ไว้ นั้นคงจะหมดสิ้นไปแล้ว มนุษย์จะหาพลังงานเชื้อเพลิงจากไหนมาทดแทน ในการทำความร้อนและให้แสงสว่าง ดังนั้น ทุกคนจึงควรใช้พลังงานเชื้อเพลิงกันอย่างระมัดระวัง ประหยัดกันคนละนิด ก็จะมีพลังงานเชื้อเพลิงให้ใช้ได้อีกนาน

นอกจากพลังงานเชื้อเพลิงแล้ว ทรัพยากรที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ป่าไม้ โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ป่าไม้จึงยังคงความสำคัญอย่างสูงสุดต่อวิถีชีวิตของเกษตรกร เพราะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารอันดีเยี่ยม แต่นับวันป่าไม้ของเราก็ถูกทำลายลงไปเรื่อย ๆ ทั้งจากอุตสาหกรรมป่าไม้ และจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่น่ามาซึ่งการทำลายสภาพธรรมชาติอย่างรวดเร็ว เรากำลังเผชิญสภาวะความเสื่อมสลายของธรรมชาติ เช่น อากาศเป็นพิษ แม่น้ำลำคลองเน่าเสีย ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น ซึ่งเราก็เห็นกันคืออยู่แล้วในกรณีที่น้ำท่วมภาคใต้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินอย่างร้ายแรง เป็นอุทากรณีให้เราร้องเรียน ทบทวนนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ช่วยกันคำนึงถึงปัญหาของการพัฒนา กับสภาพแวดล้อมให้รอบคอบและเริ่มลงมือสร้างธรรมชาติกันตั้งแต่บัดนี้ เราก็จะยังมีโอกาสได้ชื่นชมกับธรรมชาติไปพร้อม ๆ กับความเจริญของสังคม ทั้งยังได้สงวนทรัพยากรให้มีใช้ต่อไปได้อีกนานเท่านั้น

1.1.5 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท : ปัญหาคนอพยพเข้าเมืองกับปัญหาชุมชนแออัด (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2543 : 105) ปัจจุบันปัญหาความยากจนและความเดือดร้อนของประชาชนในชนบท สืบเนื่องมาจากความแห้งแล้งเป็นส่วนใหญ่ เพราะอาชีพหลักของคนในชนบทส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ หรือทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ เมื่อประสบกับปัญหาแล้งจัด เพื่อความอยู่รอด ทางรอดทางหนึ่งของพวกเขาก็คือ การอพยพเข้ามาหางานทำในเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร หากโชคดีก็มีงานทำมั่นคง เป็นหลักฐานสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวได้ดี หากทนอยู่ที่บ้านในชนบทต่อไปก็อาจจะอดตายได้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่จะต้องประสบปัญหาแล้งจัดอย่างรุนแรง ฝนที่เคยตกต้องตามฤดูกาลกลับกลายเป็นฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน พืชผลได้รับความเสียหายมากมาย ประชาชนที่มีชีวิตอยู่ด้วยความหวังจากการทำนาทำไร่ต้องหมดหวัง เพราะความเสียหายอันเนื่องมาจากภัยแล้งและฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อประสบปัญหาในการทำไร่ทำนาเช่นนี้ ก็จำเป็นต้องทำเองที่ชาวไร่ชาวนาทั้งหลายจะต้องหนีความแห้งแล้งจากไร่นาเข้าสู่เมือง คนที่เข้ามาส่วนใหญ่อีกเป็น คนยากจน ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศคนเหล่านี้มีอาชีพหลัก คือ การทำไร่ทำนา แต่ขณะนี้มุ่งหน้าเพื่อหางานทำในโรงงานอุตสาหกรรมหรือขายแรงงานทุกอย่างเท่าที่จะหาได้

ปัญหาด้านสังคมหลายอย่างจึงเกิดขึ้นในหมู่คนไทย ทำให้เกิดปัญหาโรคเครียด เพราะคนไทยต้องแย่งกันอยู่แย่งกันกิน ข้าวของมีราคาแพง ในขณะที่คนทั่วไปมีรายได้น้อย จึงจำเป็นที่จะต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ ปัญหาการกระทำความผิดกฎหมายและปัญหาอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมากมาย การแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้มีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในเมือง คงมีอยู่ทางเดียวคือ ทางราชการต้องส่งเสริมและพัฒนาแหล่งงานในชนบทอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการสร้างงานให้ประชาชนในชนบทได้มีงานทำ และมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตนเองได้ การขุดบ่อหรือการพัฒนาแหล่งน้ำ ที่จำเป็นต้องใช้แรงงานยังมีอีกมาก และการส่งเสริมอาชีพงานช่างฝีมือ สำหรับให้เยาวชนและสตรีได้มีงานทำก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม รวมทั้งการจัดตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์แห่งนั้นด้วย

1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ : การเปลี่ยนค่านิยมในการใช้สินค้าไทย (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2543 : 23) มีข้อความว่า เราจะพบว่าปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ ยังมีค่านิยมที่ผิด ๆ อยู่ คือ ยังนิยมกิน นิยมใช้ และนิยมเล่นของต่างประเทศกันอยู่มาก โดยคิดว่าของที่ผลิตจากต่างประเทศดีกว่าของที่ผลิตในประเทศไทย โดยใช้ของต่างประเทศถือว่าเป็นคนดี ฐานะดี มีรสนิยมสูง มีเกียรติในสังคม ส่วนคนที่ใช้ของที่ผลิตในประเทศไทย เป็นคนไม่ทันสมัย มีรายได้น้อย รสนิยมต่ำ ค่านิยมดังกล่าวนี้ผิดแน่นอน เพราะทุกวันนี้ ประเทศไทยเราสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพไม่แพ้ของต่างประเทศ และยังส่งไปขายต่างประเทศจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกแล้ว เราควรจะเปลี่ยนความรู้สึก หรือเปลี่ยนรสนิยมเสียใหม่ได้แล้ว คือ ใครก็ตามที่มีรสนิยมใช้ของที่ผลิตในประเทศไทย ต้องถือว่าเป็นผู้มีรสนิยมสูง เป็นผู้มีเกียรติอย่างสูงในฐานะที่เป็นคนรักชาติ เป็นผู้มีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ส่วนคนที่ชอบใช้ของต่างชาติทั้ง ๆ ที่ของเรานั้นผลิตใช้ได้เองภายในบ้านเมืองของเรา ต้องถือว่าไม่รักชาติจริง ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของบ้านเมือง เมื่อเป็นเช่นนี้เราคนไทยควรจะเปลี่ยนค่านิยม หันมาใช้สินค้าไทย เพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของชาติไทย

1.2 บริบทท้องถิ่น

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านของแวง หมู่ที่ 8 เริ่มก่อตั้งประมาณปี พ.ศ. 2244 ในสมัยก่อนได้มีพ่อค้าชาวภูทอกเดินทางมาค้าขาย ณ ที่แห่งนี้ โดยใช้ม้าเป็นพาหนะในการเดินทาง และชนสัมภาระ เมื่อกลุ่มพ่อค้าได้เดินทางมาสักระยะหนึ่ง ม้าทั้งหลายนั้นมีอาการเมื่อยล้า มีลักษณะท่าทางการเดินกระชองกระแ่งมาก ทำให้ไม่สามารถเดินต่อไปได้ เป็นเหตุให้กลุ่มพ่อค้าชาวภูทอกต้องหยุดพักแรมที่นี้ และเรียกจุดพักแรมนี้ว่า "กระชองกระแ่ง" ต่อมาได้มีชาวบ้านมาอาศัยอยู่ที่นี่เป็นจำนวนมาก และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ชองแ่ง และเพี้ยนเป็นหมู่บ้านของแวง มาจนถึงทุกวันนี้ แต่เดิมนั้นหมู่บ้านของแวงนั้นอยู่หมู่ที่ 14 ตำบลมะเรียง ต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็น หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2536 เพื่อการแบ่งเขตการปกครองที่ง่ายและชัดเจนมากขึ้น

ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนในหมู่บ้านดั้งเดิม แต่ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้ก่อตั้ง แต่จากคำบอกเล่าของผู้นำชุมชนเล่าว่า คนกลุ่มแรกที่เข้ามา เป็นกลุ่มคนที่มากับขบวนที่สร้างปราสาทหินวัดพนมวันท์ เพราะถนนกลางหมู่บ้านเป็นถนนสายกลางที่มาจาก พนมวันท์ – พิมาย – พนมรุ้ง – เขมร เมื่อแรกคาดว่าบริเวณนี้น่าจะเป็นทุ่งนา มีแหล่งอุปโภคบริโภคอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำมาหากิน ผู้คนจึงอพยพเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัย และรวมกลุ่มแบบระบบเครือญาติกันมากขึ้น ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก เช่น การทำนา การเพาะปลูกพืชไร่ พืชผักและผลไม้ เมื่อว่างจากภาคเกษตรกรรม บางส่วนจะไปประกอบอาชีพเป็นแรงงานรับจ้างทั่วไปตามพื้นที่เกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพค้าขายรวมทั้งอาชีพเสริมที่เป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน เช่น การทอผ้าไหม การเย็บผ้าโหล การทำขนมถั่วตัด การจักสาน ทำให้เกิดการจ้างแรงงาน สร้างรายได้แก่ชาวบ้าน รายได้ของชาวบ้านโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ถ้าทำงาน

สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

หมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีระยะทางห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร จากการใช้เส้นทางบกในการเดินทาง และมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงอื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ จรดกับ หมู่บ้านโพธิ์ อำเภอเมือง

ทิศใต้	จรดกับ	หมู่บ้านหนองระเวียง	อำเภอเมือง
ทิศตะวันตก	จรดกับ	หมู่บ้านมะเรียง	อำเภอเมือง
ทิศตะวันออก	จรดกับ	หมู่บ้านพระพุทธร	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1.2.1 สภาพปัจจุบัน

หมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 123 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 403 คน เป็นเพศชาย 179 คน เป็นเพศหญิง 224 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 55.58 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 25-29 ปี และ 40-44 ปี ตามลำดับ ซึ่งสามารถจำแนกประชากรตามกลุ่มอายุ และระดับการศึกษา ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกประชากรตามกลุ่มอายุในหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ปี พ.ศ. 2545

อายุ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ปี	12	17	29	7.20
ตั้งแต่ 5 ปี - 9 ปี เต็ม	10	9	19	4.71
ตั้งแต่ 10 ปี - 14 ปี เต็ม	16	17	33	8.19
ตั้งแต่ 15 ปี - 19 ปี เต็ม	12	16	28	6.95
ตั้งแต่ 20 ปี - 24 ปี เต็ม	16	14	30	7.44
ตั้งแต่ 25 ปี - 29 ปี เต็ม	14	23	37	9.18
ตั้งแต่ 30 ปี - 34 ปี เต็ม	18	18	36	8.93
ตั้งแต่ 35 ปี - 39 ปี เต็ม	14	13	27	6.70
ตั้งแต่ 40 ปี - 44 ปี เต็ม	15	22	37	9.18
ตั้งแต่ 45 ปี - 49 ปี เต็ม	10	19	29	7.20
ตั้งแต่ 50 ปี - 54 ปี เต็ม	13	11	24	5.96
ตั้งแต่ 55 ปี - 59 ปี เต็ม	4	10	14	3.47
ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป	25	35	60	14.89
รวม	179	224	403	100

ที่มา : ข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนา อบต. พ.ศ. 2545

ตารางที่ 2 แสดงระดับการศึกษาของประชากรหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ปี พ.ศ. 2545

การศึกษา	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ก่อนประถมศึกษา	3	3	6	8.22
ประถมศึกษา (ป.1-ป.6)	13	13	26	35.61
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	7	6	13	17.81
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	1	10	11	15.07
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	4	2	6	8.22
ปริญญาตรี	1	7	8	11.11
สูงกว่าปริญญาตรี	-	3	3	4.11
รวม	29	44	73	100

ที่มา : ข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนา อบต. พฤษภาคม 2545

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านที่สำคัญมี 2 แหล่ง ดังรายละเอียดดังนี้

1. สระทำอิฐ เป็นสระน้ำขนาดปานกลาง ซึ่งชาวบ้านใช้ในการอุปโภคบริโภค ใช้เกี่ยวกับการเกษตร เช่น ทำนา ปลูกผัก ฯลฯ และใช้ทำประปาหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง อีกด้วย และมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี สระน้ำมีขนาดกว้างและลึกมาก

2. สระโพธิ์ เป็นสระน้ำขนาดเล็ก ชาวบ้านใช้ในการอุปโภคบริโภค และใช้ในการทำการเกษตร และมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

1.2.2 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 958 ไร่ ลักษณะดินเป็น ดินร่วนปนทราย สีนํ้าตาลอ่อนหรือนํ้าตาลปนเทา เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ อาชีพส่วนใหญ่ของ ชาวบ้าน คือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา ปลูกผักสวนครัว ปลูกหอมแบ่ง เป็นต้น อาชีพรองลงมาอาชีพรับจ้าง ทำงานในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี รับจ้างทอผ้าไหมในหมู่บ้านและ โรงงานอุตสาหกรรมจิมทองสัน สำหรับร้านค้าในหมู่บ้านมีจำนวน 5 ร้าน ซึ่งเป็นร้านขายของชำ

ทั้งหมด ในหมู่บ้านมีโรงสีข้าวขนาดปานกลาง 1 โรง มีโรงงานทำขนมถั่วตัดในหมู่บ้านทำให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้แก่คนในหมู่บ้าน เช่น คนชรา เด็ก และสตรีที่ว่างงาน ให้มีงานทำ เป็นต้น

1.2.3 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

ในหมู่บ้านของแฉง หมู่ที่ 8 นั้น ไม่มีสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา แต่ถึงช่วงเทศกาลทำบุญชาวบ้านจะนิยมไปทำบุญที่วัดบ้านของแฉง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองระเวียง เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทาง ภาษาพื้นบ้านที่ใช้พูด คือภาษาไทยโคราช และมีงานประเพณีที่สำคัญในรอบหนึ่งปี ดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี	วันขึ้นปีใหม่ , เลี้ยงศาลตาปู่
เดือนกุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณี	วันมาฆบูชา
เดือนมีนาคม	ทำบุญประเพณี	วันวิสาขบูชา
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณี	วันอาสาฬหบูชา, วันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณี	วันแม่
เดือนกันยายน	ทำบุญประเพณี	วันสารทไทย
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณี	วันออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี	เทศน์มหาชาติ
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณี	ทอดผ้าป่า

1.2.4 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

หมู่บ้านของแฉง หมู่ที่ 8 เป็นถนนลูกรังยาวทั้งหมด 491 เมตร และมีถนนลาดยางกลางหมู่บ้านของแฉง หมู่ที่ 8 กับหมู่บ้านของแฉง หมู่ที่ 1 เพื่อมุ่งหน้าไปสู่ ตำบลบ้านโพธิ์ ประชากรในหมู่บ้านมีระบบสาธารณูปโภคใช้ เช่น ไฟฟ้า ประปา เกือบทุกหลังคาเรือน มีโทรศัพท์พื้นฐาน และโทรศัพท์สาธารณะ 2 ตู้ มีหอกระจายข่าว 1 เครื่องหมู่บ้านของแฉงไม่มีสถานีนามัยประจำหมู่บ้าน แต่ชาวบ้านสามารถไปใช้บริการได้ที่สถานีนามัยตำบลพะเนา นอกจากนี้ในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำที่มีลักษณะเป็นสระน้ำจำนวน 2 สระ และทรัพยากรป่าไม้ส่วนใหญ่ถูกชาวบ้านตัดถางเพื่อเป็นที่ดินทำกิน ทำให้สภาพป่าไม้ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนในอดีต

1.2.5 กลุ่ม / องค์กรภายในหมู่บ้าน

หมู่บ้านของแฉง หมู่ที่ 8 มีการตั้งกลุ่ม / องค์กรภายในหมู่บ้านจำนวน 6 กลุ่ม ดังตารางที่ 3
ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงกลุ่มองค์กรภายในหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8

ที่	ชื่อกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	วัน เดือน ปี ที่จัดตั้ง	เงินทุนสะสม (บาท)
1	กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้านของแขวง หมู่ 8	465	10 ส.ค. 2537	-
2	กลุ่มประปาบ้านของแขวง หมู่ 8	112	1 พ.ย. 2540	103,341
3	กลุ่มเกษตรบ้านของแขวง หมู่ 8	28	15 ก.ค. 2542	90,100
4	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	176	5 ม.ค. 2543	243,328
5	กลุ่มกองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ 8	84	20 มิ.ย. 2544	-
6	กลุ่มสตรีแม่บ้าน	15	20 พ.ย. 2544	15,000

ที่มา : ข้อมูลเศรษฐกิจแบบพอเพียง หมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา

1.2.6 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา

ในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมา บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 มีโครงการพัฒนาที่เข้ามาช่วยพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งเป็นโครงการของรัฐดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. โครงการ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในหมู่บ้าน เส้นที่ 1 โดยหน่วยงาน อบต. พะเนา ดำเนินการ เมื่อ พ.ศ. 2540 เพื่อปรับปรุงถนนลูกรังเป็นถนนคอนกรีต
2. โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ในหมู่บ้าน เส้นที่ 2 เป็นงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลพะเนา ดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2541 เพื่อปรับปรุงถนนลูกรังเป็นถนนคอนกรีต
3. โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในหมู่บ้าน เส้นที่ 3 เป็นงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2542

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยประเมินระดับหมู่บ้าน พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นโครงการที่ประชาชนให้ความสนใจ ทั้งยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ ให้มี ศักยภาพที่ดี จึงควรเริ่มต้นที่หมู่บ้าน และชุมชนก่อน เมื่อหมู่บ้านมีการพัฒนาไปในทางที่ดีก็จะส่ง ผลถึงระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศตามลำดับ เมื่อรัฐบาลคำนึงถึงจุดนี้จึงเกิดโครง การกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น เมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท มาถึงยังหมู่บ้าน ทั่วประเทศ หมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ก็เช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ได้รับจัดสรรเงินส่วนนี้ และ นำมาให้สมาชิกกู้ยืมนำไปประกอบอาชีพ เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ในระยะ แรกที่เงินกองทุนเข้ามาก็จะพบปัญหาอยู่บ้างในเรื่องของกฎระเบียบ ข้อบังคับ ของการกู้ยืมเงินกองทุนฯ รวมทั้งการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนฯ อาจเนื่องมาจากชาวบ้านยัง ไม่มีความ เข้าใจที่ถูกต้อง ปัจจุบันนี้ทุกอย่างได้คลี่คลายไปในทางที่ดี เพราะชาวบ้านเริ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับ กองทุนฯ มากขึ้น โดยสามารถสอบถามข้อข้องใจเกี่ยวกับกองทุนได้ทุกเรื่อง กับคณะกรรมการกองทุนฯ ผู้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่สมาชิกและผู้กู้เงินกองทุน โดยเฉพาะ

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับการโอนเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านของแวง ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 ทางคณะกรรมการได้ปล่อยให้ สมาชิกกู้ยืมไปแล้ว 2 งวด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

งวดที่ 1 เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2544 มีผู้กู้ยืม 20 ราย รวมเงินกู้ 360,000 บาท

งวดที่ 2 เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 มีผู้กู้ยืม 20 ราย รวมเงินกู้ 640,000 บาท

ปัจจุบันมีผู้กู้ยืมเงินกองทุนจำนวน 59 ราย จากจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 84 คน ปัจจุบันยังไม่มี ดอกผลจากกองทุนเนื่องจากยังไม่ครบกำหนดชำระเงินคืนของผู้กู้ (ข้อมูลจากแบบรายงาน บร.4)

1) คณะกรรมการ จะทำการคัดเลือกโดยเปิดเวทีประชาคมในหมู่บ้าน โดยการ เสนอชื่อบุคคลและลงคะแนน ใช้เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจคัดเลือกบุคคลที่มีความ สามารถรับผิดชอบและเสียสละเข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน 15 ท่าน ไปเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ณ ปัจจุบันคณะกรรมการกองทุนยังคงมี 15 ท่าน เหมือนเดิม เนื่องจากได้รับความไว้วางใจจากกองทุนให้บริการจัดการเงินกองทุนต่อไป เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีความมั่นใจ ในความสามารถของคณะกรรมการกองทุนชุดนี้มาก ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8

ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์และความสามารถ
1. นายสง่า ขำเทศเจริญ	ประธานกองทุน	คณะกรรมการศอช.
2. นายอุดม แดงแก้วฟ้า	รองประธาน	สมาชิก อบต.
3. นายกังวล กิ่งสูงเนิน	เลขานุการกองทุน	คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์
4. นางเฉลิม ละม่อมเมือง	เหรัญญิก	อสม.
5. นายจำ เพ็ชรรามพะเนา	ฝ่ายติดตามดูแลผลิต	กรรมการกลุ่มเกษตร
6. นายประสิทธิ์ ศรีโพธิ์	ผู้ช่วยเหรัญญิก	กรรมการหมู่บ้าน
7. นายประสิทธิ์ สัมครณรงค์	ผู้ตรวจสอบเงินกู้	กรรมการกลุ่มเกษตร
8. นาสากู ช้างसान	ผู้ตรวจสอบเงินกู้	กรรมการหมู่บ้าน
9. นายวิวัฒน์ จันทร์ทอง	ผู้ติดตามเงินกู้	กรรมการดูแลประปาหมู่บ้าน
10. นางประกอบ อุ่นดี	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน	เกษตรกร
11. นางสอิ่ง พินศิริ	ฝ่ายติดตามทวงหนี้	เกษตรกร
12. นางสมร อิ่มหาญ	ฝ่ายดูแลเงินกู้	อสม.
13. นางมาลัย เจียมเกาะ	ฝ่ายติดตามเงินกู้	อสม.
14. นางฉลิ้ม กลุ่มกลาง	ผู้ช่วยเลขานุการ	อสม.
15. นางสมบุญ แก้วบุญ	ประชาสัมพันธ์	อสม.

2) ผู้สมัครขอกู้ ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎระเบียบกองทุนกำหนดไว้
(รายละเอียดสามารถศึกษาได้ในภาคผนวก)

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของระดับหมู่บ้าน เป็นการประเมินผลการ

บริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา

1.) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้เงินกองทุน โดยดูตามโครงการที่สมาชิกเขียน ขอกู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความชัดเจน และสามารถเป็นไปได้ ผู้กู้ต้อง เป็นสมาชิกกองทุนจึงจะสามารถกู้เงินได้ ต้องมีผู้ค้ำประกัน 2 คน โดยเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน หรือจะใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกันก็ได้ ในกรณีที่ผู้กู้เงินเกิน 20,000 บาท ทางคณะกรรมการ จะเรียกประชุมสมาชิก เพื่อพิจารณาชี้ขาด แต่ทั้งนี้ การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท

จุดเด่น คือ กลุ่มผู้กู้เงินกองทุน เมื่อได้รับเงินกู้ยืมไปแล้ว ก็สามารถนำไปประกอบอาชีพ ตามที่เขียนขอกู้ไว้ ทำให้เกิดการจ้างแรงงาน สร้างรายได้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน ทำให้เศรษฐกิจทั้ง หมู่บ้านอยู่ในระดับที่ดีขึ้น และเป็นการพัฒนาอาชีพ 5 ด้าน ดังนี้

1. การเกษตร คือ ทำนา, ปลูกผัก จำนวน 23 ราย รวมเงินกู้ 400,000 บาท
2. เลี้ยงสัตว์ คือ โค, กระบือ, สุกร, ไก่ จำนวน 23 ราย รวมเงินกู้ 355,000 บาท
3. ค้าขาย คือ ของชำ, จำนวน 8 ราย รวมเงินกู้ 160,000 บาท
4. บริการ คือ ตัดเย็บเสื้อผ้า จำนวน 4 ราย รวมเงินกู้ 70,000 บาท
5. อุตสาหกรรมในครัวเรือนคือทำขนมถั่วตัด จำนวน 1 ราย รวมเงินกู้ 15,000 บาท

จุดด้อย คือ อาจจะมีสมาชิกบางส่วนยังไม่ได้นำเงินไปประกอบอาชีพ ตามโครงการที่ เขียนไว้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากความกลัวว่าจะไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนกองทุนได้ จึงน่าจะเก็บ เงินไว้ก่อน หรือผู้กู้อาจนำเงิน ไปใช้ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำเงินไปเล่นการพนัน ซื้อหวย เป็นต้น จึงทำให้เงินส่วนนั้นไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ ทำให้ไม่สามารถนำเงินมาชำระกองทุนได้ตาม กำหนดเวลา

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า มีปัญหาอยู่บ้างในการทำงานการเงิน ลงบัญชี ประเภทต่าง ๆ เนื่องจากเหรียญกองทุนฯ ยังไม่ค่อยเข้าใจการลงบัญชีเท่าใดนัก แต่เนื่องจาก เหรียญกองทุนฯ นั้น สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยอาชีวชนครราชสีมา สาขาการบัญชีในระดับ ปวส. จึงทำให้มีความรู้เดิมเรื่องการบัญชีอยู่บ้าง ดังนั้นภาครัฐควรจัดอบรมความรู้ทางด้านการทำ บัญชีกองทุนแก่คณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการจะได้ไม่สับสนในการลงบัญชี และสามารถลงบัญชีได้ถูกต้องมากขึ้น เนื่องจากการจัดทำบัญชีเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานกองทุน และสามารถแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงของกองทุนได้

3) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับผลการประเมินกระบวนการของระดับหมู่บ้าน โดยภาพรวมผู้กู้เงินกองทุนจะเป็นคนทุกระดับตั้งแต่ผู้มีรายได้น้อย ผู้มีรายได้ปานกลาง ไปจนถึงผู้มีรายได้ดี หรือมีฐานะทางการเงิน อีกทั้งดอกเบี้ยกู้ยืมมีอัตราต่ำ คือร้อยละ 0.42 บาท ต่อเดือน หรือร้อยละ 5 บาท ต่อปี ทำ

ให้มีผู้สนใจมากู้ยืมเป็นจำนวนมาก และสามารถชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นราย 1 ปี ตามเวลาที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง คณะกรรมการได้พิจารณาอนุมัติให้กู้ทั้งสิ้น 59 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 84 คน เป็นจำนวนเงิน หนึ่งล้านบาทถ้วน ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาให้กู้ด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โดยดูจากความเหมาะสมของโครงการและจำนวนเงินที่ขอกู้ สำหรับผู้กู้บางรายมีเงินทุนไม่เพียงพอ จึงต้องมาขอกู้เพื่อขยายกิจการเพิ่มการลงทุนในกิจการ เช่น การขายชำ หรือผู้กู้บางราย นำเงินไปลงทุนในกิจการใหม่ ๆ ที่ตนมีความสนใจ เช่น การเพาะเห็ดฟาง เป็นต้น

2) ผลกระทบโดยตรง จากการที่กองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ได้มีการพิจารณาอนุมัติให้แก่ผู้กู้ มาเป็นระยะเวลาประมาณ 10 เดือนแล้ว ณ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 84 คน และมีผู้กู้ยืมเงินกองทุน 59 ราย รวมเงินกู้ทั้งหมด 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) โดยที่คณะกรรมการไม่ได้จัดสรรเงินส่วนนี้ไว้ในยามฉุกเฉิน เนื่องจากปล่อยเป็นเงินกู้ยืม เพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพทั้งหมด

3) ผลกระทบโดยอ้อม ของหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีการพัฒนาไปในแนวทางที่ดี อันเกิดจากสมาชิกผู้กู้มีการรวมกลุ่ม ปกึษาหารือ เพื่อหาแนวทางในการประกอบอาชีพของตน โดยขอความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ พัฒนาการตำบลพะเนา เกษตรตำบลพะเนา ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนตำบลพะเนา มาให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพต่าง ๆ แก่ผู้กู้ ทำให้กองทุนหมู่บ้านของแวง มีความเข้มแข็งมากขึ้น มีการรวมกลุ่มก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่บ้าน และมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้กู้มีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเอง โดยยึดหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละราย พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร จึงประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป ตามบ้าน ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสุรนารี รับจ้างทอผ้าไหม และประกอบอาชีพค้าขาย ได้แก่ การขายของชำ ในหมู่บ้าน หาบเร่แผงลอยในตลาด ขายพืชผลทางการเกษตร และผู้กุนำเงินมาลงทุนเพิ่มเติม ในกิจการเดิมของตน เช่น การลงทุนในการเกษตร ได้แก่ การทำนา ปลูกผักสวนครัว (หอมแบ่ง) เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค, กระบือ, สุกร, ไก่ ฯลฯ และอาชีพค้าขาย โดยการนำเงินมาหมุนเวียนในกิจการทำให้เกิดสภาพคล่อง สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว โดยภาพรวมแล้วทุกอาชีพที่กล่าว

มา สามารถสร้างรายได้เลี้ยงตนเอง และครอบครัวให้มีความสุขได้ และมีเงินออมเหลือเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็น หรือฉุกเฉินได้ และยังสามารถนำเงินมาชำระกองทุนได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2) อื่น ๆ โดยภาพรวมแล้วผู้กู้ยืมเงินกองทุนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีฐานะปานกลาง และเป็นส่วนน้อยของผู้กู้ยืมเงินกองทุนที่เป็นลูกหนี้ของธนาคารเพื่อเกษตรกรและสหกรณ์ ธนาคารต่าง ๆ และเป็นหนี้ในทุนนอกระบบ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของกลุ่มสมาชิก (ผู้กู้รายบุคคล)

1) จำนวนเงินที่ผู้กู้ได้จากการกู้เงินกองทุน หมู่บ้านของเอง หมู่ที่ 8 สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่กู้เงินเป็นจำนวน 20,000 บาท และได้้นำเงินไปลงทุนตามโครงการที่เขียนไว้ เช่น ผู้กู้เงินไปทำการเกษตร นำเงินไปลงทุนปลูกหอมแบ่ง ซึ่งเป็นอาชีพที่นิยมและสร้างรายได้แก่ผู้ปลูก โดยผู้กู้จะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ เตรียมพื้นที่ในการเพาะปลูก ต้องจ้างแรงงาน, ซื้อพันธุ์หอมแบ่ง, ซื้อปุ๋ยเคมี, ซื้อยาฆ่าแมลง, ค่าบำรุงรักษาต่าง ๆ ฯลฯ และการนำเงินไปลงทุนเลี้ยงสุกร ผู้กู้จะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ หาซื้อลูกสุกร, ซื้อหัวอาหาร, ซื้อยารักษาโรค, ฉีดวัคซีนให้สุกร, สร้างคอกเลี้ยง เป็นต้น โดยภาพรวม ผู้กู้ส่วนมากจะนำเงินไปใช้ในการจัดซื้อวัตถุดิบ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตนเอง ทำให้การประกอบอาชีพของผู้กู้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และยังก่อให้เกิดการจ้างแรงงานทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของกลุ่มสมาชิก (ผู้กู้รายบุคคล)

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินการของตนเองได้ จึงทำให้รู้ปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินการ และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ โดยการหาเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ มาช่วยเพื่อให้กิจการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จุดเด่น คือ ไม่เสียเวลาและงบประมาณการลงทุน ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และได้เรียนรู้ที่จะคิดค้นเทคนิคเพื่อที่จะพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น

จุดด้อย คือ ถ้าผู้กู้ดำเนินการไปใช้ไม่ถูกวิธี จะทำให้เสียเวลางบประมาณในการลงทุน ทำให้ได้ผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของกลุ่มสมาชิก (ผู้กู้รายบุคคล) พบว่า

1. ผลโดยตรง ในโครงการที่ผู้กู้ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินภายในครอบครัว โดยที่สมาชิกผู้กู้แต่ละราย สามารถขายผลผลิตไปแล้ว และมีเงินเพียงพอที่จะสามารถนำเงินมาชำระกองทุนได้ (ยังไม่ถึงกำหนดการชำระเงินคืน)

จุดเด่น คือ ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการขายผลผลิต สามารถที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ตลอดทั้งยังสามารถชำระเงินคืนได้ทันตามที่กำหนดอีกด้วย

จุดคือ ผู้ที่ไม่นำเงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพตามโครงการที่เขียนไว้ ทำให้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และอาจไม่สามารถนำเงินมาชำระกองทุนได้ตามเวลาที่กำหนดไว้

2. ผลกระทบโดยตรง ผู้ผู้สามารถคัดเลือกวัตถุดิบที่ดี มีคุณภาพจากแหล่งที่น่าเชื่อถือได้ไปใช้ในกิจการ จึงทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นผู้ผู้ยังได้เรียนรู้วิธีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้อย่างถูกวิธีในการประกอบอาชีพ เช่น การทำนา จะใช้ระหัดวิดน้ำเข้านา เพื่อประหยัดเวลาและพลังงานในการลงทุน และมีการผลิตปุ๋ยชีวภาพ ขึ้นมาใช้เอง เพื่อเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมได้อีกทางหนึ่งด้วย

3. ผลกระทบโดยอ้อม ผู้ผู้สามารถพึ่งพาตนเองได้จากการประกอบอาชีพ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง เมื่อมีอาชีพต่าง ๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้เกิดการจ้างแรงงาน สร้างรายได้ ทำให้ไม่ต้องไปขายแรงงานยังต่างถิ่น เป็นต้น

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ (จาก บร. 11) ซึ่งมีอาชีพทางการเกษตร เช่น การทำนา การปลูกผัก ได้แก่ การ ปลูกหอมแบ่ง ในกรณีศึกษาของหมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8 โดยจำแนกรายละเอียด ตามอาชีพหลักของประชากรภายในหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

1) อาชีพ ทำนา

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินลงทุนที่ใช้ในการทำนา, สถานที่ที่ใช้ในการทำนา รวมถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะในการประกอบอาชีพ ด้านการทำนา

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การวางแผนบริหารใช้จ่ายเงินในการจ้างแรงงาน, การหาความรู้เพิ่มเติม และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ในการทำนา และหาตลาดเพื่อนำผลผลิตออกจำหน่าย

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ข้าวมีคุณภาพ สร้างรายได้เป็นจำนวนเงิน เนื่องจากการขายผลผลิตจากข้าวในการทำนา

2) อาชีพ ปลูกหอมแบ่ง

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินที่นำมาลงทุนและจัดซื้อพันธุ์หอมแบ่ง, ยาปราบศัตรูพืช, วิตามินบำรุง, ปุ๋ยเคมี ฯลฯ ตลอดจนการจัดเตรียมสถานที่ในการเพาะปลูก รวมถึงความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของผู้

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การวางแผนการดำเนินการ การหาตลาดเพื่อรองรับในการจำหน่ายผลผลิต และการทำบัญชีรายรับ และรายจ่าย ในการใช้เงินที่เป็นระบบของผู้

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ รายได้เป็นจำนวนเงินเนื่องจากการขายผลผลิตที่ปลูกไว้

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กรณีศึกษาหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า มีการร่วมมือของคนในหมู่บ้าน เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการ มีกลุ่มองค์กรเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีการพึ่งพาตนเองได้ เกิดการเก็บออมเงินไว้ใช้ในยามฉุกเฉินและจำเป็น

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน ตามความเหมาะสม ความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จึงทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ เพราะคณะกรรมการส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานกองทุนมาบ้างแล้ว

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า หมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 เริ่มมีความเข้าใจในการที่จะทำให้ชุมชน เกิดการเรียนรู้ และหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นด้วยตนเอง และได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ เศรษฐกิจแบบพอเพียง (พึ่งพาตนเอง) ในการบริหารกองทุน สำหรับสมาชิกผู้กู้ยืมได้นำวิธีการนี้มาใช้ ในการประกอบอาชีพให้มีความมั่นคง และพึ่งพาตนเองได้

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ชาวบ้านเริ่มมีเงินลงทุนในกิจการโดยไม่ต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบ ซึ่งเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่า และชาวบ้านยังต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุน เนื่องจากเป็นเงินของทุก ๆ คน เพื่อให้ชาวบ้านมีเงินลงทุนประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยใช้ความคิดริเริ่มในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งพบว่ากรณีศึกษาของกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีจำนวนครัวเรือน 123 ครัวเรือน และมีประชากรทั้งสิ้น 403 คน เป็นเพศชาย 179 คน เป็นเพศหญิง 224 คน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเกี่ยวกับการเกษตร รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพค้าขาย และอื่น ๆ ในส่วนของสาธารณูปโภค มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในหมู่บ้าน มีไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์เกือบทุกหลังคาเรือน มีการรวมกลุ่มองค์กรชุมชนขึ้นในหมู่บ้าน 6 กลุ่มได้แก่ กลุ่มเกษตร กลุ่มประปา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจ และกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ชาวบ้านมีความสามัคคีในระดับปานกลาง อาจมีความขัดแย้งกันบ้าง แต่สามารถตกลงกันได้ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี สังเกตได้จากการที่ประชาชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และมีผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรม

ยุติธรรม ที่ชาวบ้านให้ความนับถือเป็นอย่างมาก (สรุปจากแบบรายงาน บร. 2 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งชุมชน)

ในด้านการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน ปัจจุบันสภาพของกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 มีสมาชิก 84 คน มีผู้กู้ยืมจำนวน 59 ราย มีการปล่อยกู้เงินไปแล้ว 2 จวด เป็นจำนวนเงิน 1,000,000 บาท ถ้วน โดยกลุ่มสมาชิกผู้กู้ยืมได้นำเงินไปประกอบอาชีพ ดังนี้

1. ทำนา, ปลูกผัก	จำนวน 23 ราย	รวมเงินกู้ 400,000 บาท
2. เลี้ยงสัตว์	จำนวน 23 ราย	รวมเงินกู้ 355,000 บาท
3. ค้าขาย	จำนวน 8 ราย	รวมเงินกู้ 160,000 บาท
4. บริการ	จำนวน 4 ราย	รวมเงินกู้ 70,000 บาท
5. อุตสาหกรรมในครัวเรือน	จำนวน 1 ราย	รวมเงินกู้ 15,000 บาท

ในการปล่อยเงินกู้ยืมตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปัจจุบัน มีผู้กู้เงินทั้งสิ้น 59 ราย ส่วนใหญ่ผู้กู้ยืมได้นำเงินไปประกอบอาชีพตามโครงการที่ขอกู้จริง และผู้เขียนได้ลงไปสอบถามและสัมภาษณ์ผู้กู้ยืมสถานประกอบการ จึงสามารถตรวจสอบได้

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่า ในหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร ชุมชนเพิ่มขึ้น จากเดิม เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตร กลุ่มประปา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มสตรีแม่บ้าน และกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในการกู้ยืมไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แก่ตนเองและครอบครัว และได้มีเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้คำแนะนำในการจัดตั้งกองทุน และร่างระเบียบกองทุน ให้กับกลุ่มสมาชิกได้ทราบ และมีความเข้าใจในหน้าที่ และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกองทุน และระเบียบข้อบังคับของกองทุนมากนัก

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า มีการสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยง การเรียนรู้ของหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 กับหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลพะเนา เช่น ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เป็นต้น โดยมีเจ้าหน้าที่จากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดประชุมชาวบ้าน ทั้งในหมู่บ้าน และระดับตำบล เพื่อให้ชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ของตนเอง เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพต่อไป โดยจะมีตัวแทนของหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทัศนศึกษาบ้านของแอง หมู่ที่ 8 กำหนด พบว่า

- 1) กลุ่มสมาชิกมีความสามัคคีในระดับปานกลางและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี
- 2) กลุ่มสมาชิกมีความซื่อสัตย์ในระดับปานกลาง, มีการยกย่องคนทำความดี อีกทั้งสมาชิกในชุมชนยังมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง
- 3) กลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และมีความรักใคร่ปรองดองกันทั้ง 123 ครัวเรือน
- 4) ผู้นำในชุมชนเป็นคนดีมีคุณธรรมและยุติธรรม ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก เพราะสามารถทำงานร่วมกับสมาชิกในการแก้ปัญหาของชุมชนได้
(ข้อมูลจาก บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

ผู้เขียน ได้สรุปรวมความคิดเห็นของประชากรในหมู่บ้าน ทุกเพศ ทุกวัย และกลุ่มอาชีพ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในทัศนศึกษาหมู่บ้านของแอง หมู่ที่ 8 ถึงอนาคตของกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ได้ว่า คณะกรรมการและกลุ่มสมาชิกสามารถดำเนินการบริหารจัดการเงินกองทุน ได้สำเร็จ ทำให้เกิดการจ้างแรงงาน สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สังเกตได้จากการร่วมประชุม ร่วมทำกิจกรรม และการร่วมงานบุญประเพณีต่าง ๆ นั้นได้ เป็นการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของหมู่บ้านซึ่งเป็นระดับฐานรากของประเทศให้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 สรุป อภิปรายผล

จากการคิดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาของ
ทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองบ้านของแขวง หมู่ที่ 8
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้า
หมายของกองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8
- 3) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายขององค์กรเพื่อการเรียนรู้ และการเกิด
ความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน และตำบล
- 4) เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน
ในหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด

2. วิธีดำเนินการ

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจ
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัว
แปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ บร. 1- บร. 12
- ขั้นที่ 5 ประมวลผลและสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียน

3. ผลการดำเนินการ

กองทุนหมู่บ้านของแขวง หมู่ที่ 8 ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2544 ปัจจุบันมี
สมาชิกกองทุนทั้งสิ้น 84 คน คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนมีจำนวน 15 คน โดยแบ่งเป็น
ชาย 8 คน และหญิง 7 คน ได้รับอนุมัติเงินจากภาครัฐบาลจำนวน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 24
กันยายน 2544 โดยเก็บรักษาเงินไว้ที่ธนาคารออมสินสาขานนจอมพลหมายเลขบัญชีที่ 06 -
4317 - 20 - 053745 - 9 ได้ปล่อยเงินให้สมาชิกกู้ไปทั้งหมด 59 ราย เพื่อนำไปลงทุนประกอบ

อาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ซึ่งผู้กู้ทั้งหมด ได้นำเงินไปประกอบอาชีพ 4 ด้านดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงโครงการและจำนวนเงินที่สมาชิกขอกู้

โครงการที่ขอกู้	จำนวนผู้กู้	รวมเงินกู้
1. เกษตรกรรม		
- ทำนา,ปลูกผัก	23	400,000
- เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร ไก่ ปลานิล	23	355,000
2. ค้าขาย		
- ขายของชำ	8	160,000
3. บริการ		
- ตัดเย็บเสื้อผ้า	4	70,000
4. อุตสาหกรรมในครัวเรือน		
- ทำขนมถั่วตัด	1	15,000
รวม	59	1,000,000

เมื่อมีกองทุนเงินล้านเข้ามาในหมู่บ้านนั้นชาวบ้านของแวง หมู่ที่ 8 รู้สึกพอใจเป็นอย่างมาก และได้มีการพึ่งพาตนเอง เริ่มตั้งแต่กระบวนการสรรหาคณะกรรมการกองทุน การร่างกฎระเบียบต่าง ๆ การจัดทำบัญชี และการบริหารจัดการกองทุนให้เข้มแข็งด้วยตนเอง โดยมีบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนด้วยการจัดเวทีชาวบ้านประชุมสมาชิกและผู้กู้เงินกองทุนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและหาแนวทางแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 และ กองทุนหมู่บ้านอื่น ภายในตำบลเดียวกัน โดยมีคณะกรรมการกองทุนระดับอำเภอ เป็นฝ่ายประสานงาน และคณะบัณฑิตกองทุนตำบลพะเนา ทุกคนให้ความร่วมมือ

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านของแวง เกิดขึ้นได้จากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการ ซึ่งทางคณะกรรมการก็มีความพร้อมและเต็มใจที่จะบริหารกองทุน เพื่อต้องการให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียน ในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและครอบครัว

วัตถุประสงค์ข้อ 2 กองทุนหมู่บ้านของแอง หมู่ที่ 8 มีการบริหาร โดยแบ่งแยกหน้าที่ตามความสามารถ ความสนใจ ความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งทางคณะกรรมการ ได้มาจากการเลือกตั้ง และทางคณะกรรมการก็จะต้องทราบถึงบทบาทหน้าที่ ที่จะต้องรับผิดชอบอย่างชัดเจน จึงจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง โดยการสร้างองค์กรเครือข่ายเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างกองทุนหมู่บ้านของแอง หมู่ที่ 8 และหมู่บ้านอื่นในตำบลพะเนา โดยมีเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาช่วยเหลือ และมีการจัดประชุมชาวบ้าน ทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล เพื่อให้ชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ โดยมีตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน มาร่วมประชุม

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม กองทุนหมู่บ้านของแอง หมู่ที่ 8 เริ่มมีการนำเงินลงทุนในกิจการ โดยไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบ และมีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาช่วยในการประกอบอาชีพ ให้เกิดประโยชน์ จึงทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหา ที่เข้ามากระทบต่อชุมชนได้

วัตถุประสงค์ ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่น กองทุนหมู่บ้านของแอง หมู่ที่ 8 มีความสามัคคี ในระดับปานกลาง อาจมีการขัดแย้งกันบ้างในบางครั้ง แต่สามารถตกลงกันได้ สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ทำให้สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เนื่องจากชาวบ้านมีความรักใคร่ปรองดองกัน และให้ความช่วยเหลือชุมชนในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสิทธิภาพของคนในชุมชน ที่ประสบความสำเร็จเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 ประสิทธิภาพของคณะกรรมการกองทุนที่เคยผ่านการบริหารด้านต่าง ๆ มาแล้ว

2.1.3 สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชน รู้สึกว่า เงินกองทุน เป็นเงินที่นำมาช่วยในการพัฒนาอาชีพให้ชาวบ้าน และสำหรับผู้กู้ ควรมีความรับผิดชอบต่อภาระหนี้

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ชาวบ้านมีสภาพเป็นหนี้ธนาคาร และนายทุนนอกระบบ ซึ่งต้อง

เสียดอกเบี้ย ในอัตราที่สูง ทำให้เงินทุน ไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพ เพราะต้องนำเงินไปเสียดอกเบี้ยแทน

2.2.2 คณะกรรมการกองทุน ขาดความพร้อมในการปฏิบัติงาน และไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง

2.2.3 ชาวบ้านมีค่านิยมสูงเกินไป เช่น การใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยไม่เหมาะสมกับฐานะของตนเอง ทำให้เกิดรายรับ ไม่เพียงพอเท่ากับรายจ่าย

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของหมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8 กับหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลพะเนา เช่น ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ๆ เช่น ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่จากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยดำเนินการและจัดประชุมชาวบ้าน ทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล เพื่อให้ชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ของตน เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ ต่อไป โดยจะมีตัวแทนของหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ขึ้น เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทำให้ชาวบ้านมีการเก็บเงินออมเอาไว้ใช้ในยามจำเป็น และยังก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ แต่อาจจะมีการขัดแย้งกันบ้างแต่ไม่รุนแรงมากนัก มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี สังเกตได้จากการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานกับชุมชนในด้านต่าง ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ จึงสามารถอาศัยไหว้วานกันได้ และมีผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรม และยุติธรรม ทำให้ชาวบ้านให้ความนับถือเป็นอย่างมาก

5. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ มีดังนี้

5.1 ผลโดยตรง สำหรับกองทุนหมู่บ้านของแยะนั้น ได้มีการปล่อยกู้ไปประมาณ 10 เดือนแล้ว สมาชิกได้มีการนำเงินไปประกอบอาชีพและดำเนินการตามที่เขียนตามโครงการไว้ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินหมุนเวียนในครอบครัวและหมู่บ้าน ส่วนการชำระหนี้ นั้น กองทุนหมู่บ้านของแยะ ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระเงินคืน จึงยังไม่มีดอกผลอันใดเกิดขึ้น เนื่องจากคณะกรรมการได้มีการปล่อยกู้เพียงอย่างเดียว

5.2 ผลกระทบโดยตรง สำหรับกองทุนหมู่บ้านของแยะ หมู่ที่ 8 ได้มีการปล่อยกู้ยืมไปประกอบอาชีพต่าง ๆ นั้น ทำให้มีรายได้ ใช้จ่ายภายในครอบครัว และสามารถนำเงินมาปลดภาระหนี้

สินได้ และมีวิธีการ โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เข้ามาช่วยในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม สำหรับกองทุนหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 เมื่อมีเงินกองทุนหนึ่งล้านบาทหมุนเวียนเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีเงินใช้จ่าย โดยไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบ ชาวบ้านเริ่มมีเงินนำมาลงทุน มีการซื้อขายแลกเปลี่ยน อุดหนุนสินค้าซึ่งกันละกัน ทำให้เศรษฐกิจระดับรากหญ้า ของหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง ที่จะเป็นหนทางในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนต่อไป

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้เขียนได้ปฏิบัติงาน อยู่ในหมู่บ้านของแวง หมู่ที่ 8 เป็นระยะเวลา 8 เดือน พบว่า ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะที่ 1 คณะกรรมการกองทุน ควรกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ โดยให้สมาชิกผู้กู้เงินผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ได้แก่ ชำระทุก 3 เดือน หรือ ชำระทุก 6 เดือน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระในการชำระเงินคืนของผู้กู้

ข้อเสนอแนะที่ 2 การปล่อยเงินกู้ต้องดูความเหมาะสมของกิจกรรมและจำนวนเงินที่ลงทุนว่าสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ควรจะระบุวิธีการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ของตัวผู้กู้เอง เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะที่ 3 ควรมีการสำรองเงินฉุกเฉินไว้ให้สมาชิกได้กู้ยืมในยามจำเป็น เช่น เกิดการเจ็บป่วย การชำระเงินค่าเล่าเรียนบุตร

2.2 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะที่ 1 ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ของคณะกรรมการทุกคนให้ชัดเจน ในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะที่ 2 ในการจัดทำบัญชีกองทุน ควรจัดทำให้มีระบบและมีระเบียบที่ชัดเจน มีความเป็นปัจจุบันมากที่สุด เพื่อความสะดวกในตรวจสอบ

2.3 การนำเงินกู้ไปพัฒนาอาชีพ

ข้อเสนอแนะที่ 1 ผู้กู้ควรนำเงินควรจะนำเทคโนโลยีในการผลิตใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุนและแรงงาน

ข้อเสนอแนะที่ 2 ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้ความชำนาญด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพแก่ผู้กู้

ข้อเสนอแนะที่ 3 ผู้ผู้ควรมีการวางแผนด้านการดำเนินการให้ดี เช่น ควรมีการสำรวจตลาดก่อนการลงทุน เพื่อหาแนวทางในการประกอบอาชีพให้ถูกต้อง

2.4 การค้นคว้าและวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ 1 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของบัณฑิตกองทุนสั้นเกินไป เพราะยังไม่เห็นถึงผลลัพธ์จะเกิดขึ้นกับโครงการ จึงเหมือนกับว่าเป็นการพยากรณ์ล่วงหน้าเท่านั้น ทำให้โครงการไม่มีความต่อเนื่องเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 เนื่องจากบัณฑิตกองทุนไม่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน จึงทำให้เกิดความไม่สะดวกและล่าช้าในการทำงาน

บรรณานุกรม

- "กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม". 2543. อุตสาหกรรมสาร. (มีนาคม-เมษายน 2543), 8-10.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (ม.ป.ท.)
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. 2545. ชุมชนวิจัยชุมชน. นนทบุรี :เอส อาร์. พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. 2543. การวิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญยัง หมั่นดี. 2544. "ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน". ชีวิตชุมชน. มีนาคม-มิถุนายน 2544 , หน้า 22-23.
- รัตนะ บัวสนธ์. 2540. การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ : ดันฮ้อ แกรมมี.
- สัมพันธ์ เดชะอริก. 2544. "กองทุนหมู่บ้าน ทำอย่างไรให้ยั่งยืน". ชีวิตชุมชน. มีนาคม-มิถุนายน 2544, หน้า 8-10.
- . 2545. "การบริหารกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ". มติชนรายวัน. 15 มกราคม 2545, หน้า 6.
- อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. นครราชสีมา : ทัศนทองการพิมพ์.